

Hebelejën

(Di biifi u dee Isaëli biibima)

Wan wöutu a fesi.

Di biifi aki, de sikifi ën da dee Isaëli^a sëmbë dee ko ta biibi a Masa Jesosi. Nöo de an sabi ambë mbei ën, biga di sëmbë di mbei ën an sikifi ën në nëën. Nöo te i lesi ën te i kaba, i ta si kuma Paulosu hën mbei ën, ma a so kamian i ta si kuma nëën mbei ën.

Nöo dee sëmbë dee di biifi aki sikifi da, a djei kuma de an dë tifiheddi ku di fa de ta dini Gadu kuma sëmbë u Masa Jesosi. De kë toona go möön a di awoo fasi de bi ta dini ën kuma Isaëli sëmbë. Biga de toona ta mëni kumafa de bi ta tja mbeti nango ta kii da Gadu kuma paima. De toona ta mëni dee begima u de kumafa de bi dë, nöo de ta kë toona go a dee awoo soni dë baka.

Nöo hën di di sëmbë di mbei di biifi aki jei sö, hën a kë u dee Isaëli biibima musu sabi taa dee soni u abi a Masa Jesosi fa u dë aki, de bunu gaanfa möön dee soni de bi abi a fesi. Biga an dë fuu paka paima u na wan soni möön. An dë fuu hoi dee pepei wëti u Isaëli möön tu. Fa Masa Jesosi dëdë da u dë, nöo hën da a paka hii paima da u kaa, nöo a puu u a dee Isaëli wëti basu. Hën nöo ko dë di Mindima^b fuu ku Gadu fa u dë aki, nöo a bumbuu gaanfa möön dee mindima u Isaëli dee bi dë a fesi.

Nöo sëmëni oto soni möön di sëmbë di mbei di biifi aki tei konda fuu sabi fa soni ko möön bunu da u a di ten u dë aki.

Aki di biifi seti.

1 [Wë dee sëmbë, u kë taki wanlö soni da unu aki.] A bi dë

sö a fesi taa Masa Gadu bi ta manda dee tjabukama fëen u de musu ta fan ku dee fesiten sëmbë fuu. Nöo sëmëni pasi de bi ta fan ku de a

a Oto fasi u kai Isaëli da “Dju” ku “Hebelejën”. Hën mbei de ta kai di biifi aki “Hebelejën”, biga de sikifi ën da dee Hebelejën sëmbë dee ko biibi a Masa Jesosi.

b Dee sëmbë dee u ta kai “begima” a dee oto pisi u di Buku, u ta kai de “mindima” a Hebelejën aki. Wë biga aki di mindima wooko u de ta ko gaanfa a fesi möön dee oto wooko de ta du.

pepei fasi. ²Ma nöö a di lasiti ten aki, nöö hën a manda di fëen seei Mii ko fan ku u awaa.

„Wë nöö di Mii u Gadu u ta taki aki, a abi kaakiti e.” Biga di ten di Masa Gadu bi mbei mundu, nöö hën wë da di Sëmbë di a bi buta mbei hii dee soni tuu dëen. Nöö fa a sai dë, Gadu buta taa a o dëen hii soni faa abi de nëen maun.

³Fa joo si di Mii u Gadu dë, dee sëmbë, nöö i musu sabi taa Gadu seei wë i si dë kaa e. Biga hii fa Masa Gadu dë, ku hii waiti di a abi, nöö sö nöö di Mii fëen naandë dë tu. Nöö di fan fëen di a ta fan abi kaakiti e, ta hoi hii soni u mundu tuu a de kamian be de an ta waka fanjanfanjan. Hën wë bi dëdë di dëdë wasi dee hogi du fuu puu a u liba da u tefa a kaba, nöö hën a go sindo fëen a di möön kaba hei kamian a di letimaun së u Gadu a liba ala.

Di pisi aki ta konda fa Masa Jesosi hei möön dee basia u Gadu Köndë.

⁴Nöö fa u ta fan aki, dee sëmbë, nöö nëen i sa si taa Masa Jesosi hei möön dee basia u Masa Gadu Köndë gaanfa. Wë biga di në di a kisi taa a dë di Mii u Gadu, nöö hën ta lei limbolimbo taa a hebi möön de tuu. ⁵Wë biga na un juu ten Gadu bi kai wan u dee basia fëen köndë, miii fëen? Nönö, an bi kai de sö e. Ma di Mii fëen di u ta taki aki, hën nöö a kai sö. Biga a bi taki a di Buku fëen taa:

Tide mi tja i ko buta a lanti fesi e,
be de si i taa ju da mi mii,
mi da i tata.

Nöö hën a toona taki möön taa:

Awaa de o ko sabi taa mi da i tata,
nöö ju da mi mii.

⁶Nöö te Gadu o ta tja di Mii fëen ko a goonliba, nöö a di juu ten dë nöö a taa:

Be hii dee basia u mi dee dë a mi köndë tuu
ta lesipeki ën fu di hei di a abi.
Sö Gadu taki u di Mii fëen e.

⁷Ma di soni di a buta u de sikifi u dee basia fëen köndë, an hebi sö e. „Futuboi u Gadu nöö de dë.” Biga di Buku sikifi taa:

Dee basia Gadu abi,
a ta buta de fu de musu sa waka kuma ventu.
A mbei de futuboi fëen,
kuma faja tóngö sö nango ta ko kumafa a kë.

Sö Gadu taki u dee basia.

⁸Ma te a o taki soni u di Mii fëen, „nöö an ta mbei sipootu e. Gadu seei a kai ën. Biga, a taa:

Di Könu bangi fii i sindo nëen dë, Gadu,
ja o kumutu nëen möönsö.

Joo dë Könu u nöömö.

Nöö di tii fii ta dë wan leti tii seei.

⁹Wë biga fa i sai dë,
nöö leti libi hën i lobi.

Ma hogilibi ja sa si a wojo seei.
Nöö fëen mbei Masa Gadu, di Gadu fii, hopo i.

A buta i hei möön hii dee otowan fii i ku de ta nama tuu.

Nöö fa a hopo i dë, nöö ku gaan piizii,

ku wai, a buta i a di hei dë.

Sö Gadu taki fëen mii. ¹⁰Nöö söseei a wan oto kamian u di Buku „a kai ën “Masa” di, a taa:

Masa, i wê seti di goonsei u di goonliba.

Dee soni dee dë a mundu ala, nöö i wê mbei de buta sö e: „dee teeja, libawojo, sonu, dee soni dë tuu,„ i wê tëmbë de sö.

¹¹Ma hii fa i si de sai dë seei, de tuu seei o kaba a sösö nöömö wan daka.

Ma i, joo tan u nöömö.

Fa i si de sai u de dë, de tuu o ko gaandi kuma koosu.

¹²Joo doba de kumafa de ta doba awoo koosu tja go buta a wan kamian

fii toona tei otowan.

Sö de o tooka e.

Ma i, fa i sai dë, ja o tooka möönsö.

Joo dë fu nöömö.

Sö wê Gadu taki da di Mii fëen e, dee sëmbë. ¹³Ma na wan daka seei a taki sö da wan u dee basia fëen e. Söseei tu na wan ten a kai wan u de wan daka taa:

Ko sindo a mi letimaun së aki be mi mbei dee felantima fii saka a i basu

kuma wan bangi di i ta buta futu.

¹⁴Ma nöö dee basia fëen, de dë futuboi nöö na akaa fasi. Wa ta si de ku wojo ma Gadu ta manda de u de musu ta wooko da u dee sëmbë fëen, dee a buta fuu feni hii di heepi fëen di a abi u heepi u.

Aki ta bai de taa di baka buka aki hebi möön di fosuwan.

2 Wê nöö dee sëmbë, dee soni u Gadu u ko jei fa u dë aki, nöö u musu ta köni nöömö be wa misi

de e. ²Wê biga di buka di Gadu mbei ku u a bakaten aki, a dë wan hebi buka.

Wan sabi fa a bi dë di Gadu mbei di fosu buka ku Isaëli sëmbë nö? Dee basia u Gaangadu köndë wê bi tja di buka dë ko, nöö a bi abi kaakiti e. Biga ee i misi wan piki pisi fëen seei, nöö i musu fu kisi ën sitaafu nöömö kumafa a fiti.

³Wê nöö di gaan heepi Masa Gadu manda ko da u ku di baka buka di a mbei ku u aki wê? Ee u kai ën sösö soni, nöö na a möön hogi nö? Wê biga di aki sö, Masa Jesosi seei hën fosu tjëen ko konda da sëmbë, nöö dee sëmbë dee jei ën nëen, nöö hën de tei ën tja ko konda da u tu fuu jei.

⁴Nöö fa de ta kondëen dë, Gadu seei dë ku de nëen. Biga a du sömëni foombo soni a de liba ku sömëni maaka u sëmbë musu si taa dee soni de ta taki dë, de dë tuutuu soni. Dee peipei köni u di Akaa fëen seei a paati da de kumafa a kë fu de musu abi, be sëmbë si taa a nama ku de a di buka de ta konda dë.

Sö di baka buka aki hebi tjika e.

Aki ta lei fa Masa Jesosi nama ku libisëmbë tjika.

⁵Un boo luku di soni di u bi ta taki naandë, dee sëmbë. Fa di goonliba o pasa, njunjun wan o ko dë, nöö na a dee basia fëen köndë maun Gadu o buta di njunjun goonliba naandë e. Nönö. „Ma a libisëmbë maun a o butëen.„ ⁶Biga wan sëmbë bi hakisi Gadu soni a wan kamian u di Buku taa:

Ambë seei da libisëmbë di i ta mëni ën sö?

Ambè da wan libisèmbè mii di i
a' pakisei fèèn sò?

⁷I bi mbei èn fu wan pisiten
möön lagi möön dee basia fii
köndè.

Nöö hèn i toona hei èn dèèn
nèbai möön hii soni.

⁸Hii soni i buta nèèn basu.

Sö Gadu Buku taki e.

Wè di Gadu buta hii soni a u
libisèmbè basu kaa, nöö na wan
soni fika di dè a u liba möönsö. Ma
töku wa ta si taa a dè sò eti e.

⁹Ma wan soni u ta si tuu o,
dee sèmbè, taa fa u dè aki, wan
Libisèmbè dè di ko feni di hei dè.
Hèn da Masa Jesosi. Leti kumafa di
Buku taki dè, söseei Gadu bi sakèèn
fu wan pisiten buta möön lagi
möön dee basia fèèn köndè. Biga di
a ko dè a goonliba aki, a bi tja pena
tefa a dèdè seei. Nöö a di dèdè fèèn
dè, nèèn i sa si fa Masa Gaangadu
abi bunuhati fuu libisèmbè tjika,
dee sèmbè. Biga a mbei Masa Jesosi
tei di dèdè fu hii sèmbè dèdè da u.
Ma nöö baka u di dè hèn a toona
hopo èn, hèn a dèèn di möön hei nè
a mundu.

¹⁰Fa Masa Gaangadu mbei hii
soni dè, dee sèmbè, a mbei de fu
de musu dè fèèn seei. Nöö a bi abi
nèèn pakisei gaanduwe taa a o
mbei sömèni libisèmbè ko miii fèèn.
Nöö fu di woo dè miii fèèn, nöö a
o mbei woo dè a dendu u di hei ku
di waiti di hèn Masa Gaangadu abi.
Nöö hèn mbei a manda Masa Jesosi
ko kuma wan Fesima, faa mbei pasi
da u fuu feni di hei dè.

Wè nöö a bi fiti u di Fesima dè
musu tja fuka e. Biga a sò wan fasi
nöö Gadu bi sa seekèèn faa ko wan

kaba bumbuu fesima fuu. Nöö di
sèmbè di i si Gadu buta faa heepi
u sò dè, hèn da Masa Jesosi e, dee
sèmbè. ¹¹Hèn wè ta mbei u ko
apaiti sèmbè gbelingbelin da Gadu
söndö föutu. Nöö fa a ta heepi u
tjika dè, u ku èn tuu ko dè di wan
famii. Nöö fèèn mbei sen an kisi èn
faa kai u sèmbè fèèn.

¹²Wan sabi fa a bi taki dèèn Tata
a di Buku nö? A taa:

Mi o ta konda soni fii da dee
baaa u mi e.

Fa de o ta ko ta miti makandi
dè,

mi o ta dè leti a de mindi naandè
ta kanda ta kai i nè ta gafa i.

Wan si fa a kai u “baaa” nö?

¹³Nöö söseei a fan kuma wan
libisèmbè di a taki soni u Gadu a di
Buku taa:

Mi o buta futoou u mi nèèn liba.
Hèn a toona taki möön taa:

Luku e. Luku mi aki, ku dee mii
dee Gadu da mi.

Sö a nama ku u libisèmbè tjika e,
dee sèmbè.

¹⁴Wè leti kumafa i si u dee mii a
taki dè abi sinkii ku gadjabia, nöö
sö hènseei ko abi sinkii ku gadjabia
tu, faa musu sa dèdè kuma wan
libisèmbè. Nöö di dèdè fèèn dè, hèn
kaba di sèmbè a sösö di ta tja dèdè
ko. Hèn da di didibi. Masa Jesosi
booko èn kaakiti gbedegede, dee
sèmbè. ¹⁵Fa u bi dè a fesi ta fèèè
dèdè a hii di libiten fuu dè, naandè
u bi dè a katibo. Ma Masa Jesosi
puu u a katibo dè mbei u ko dè fiifi.

¹⁶Nöö dee sèmbè dee i si a heepi sò,
na basia u Gaangadu köndè e, ma u
libisèmbè wè, kuma un dee böngö
fu Abahamu dè.

¹⁷Nöo da sö i si taa Masa Jesosi bi musu ko dë a hii pei futu leti kuma dee “baaa” fëen e, dee sëmbë, faa sa dë wan tjalihati Mindima ta fan ku Gadu da u. Fa u dë aki, u ko abi wan futoou sëmbë ta wooko da Gadu. Hën seei bi paka da dee hogi du fuu, fuu sa ko bunu ku Gadu baka. ¹⁸Biga fu di a bi dë libisëmbë, hën mbei a ko sabi dee fuka di wan libisëmbë abi. Dee sëmëni soni ta biinga u hai u fuu du hogi, de seepi bi ta biinga u hai ën tu, tefa de dëen fuka. Nöo hën mbei a sa heepi u awaa te u dë a fuka e, dee sëmbë.

**Aki ta lei fa Masa Jesosi
hei möön Mosesi.**

3 Wë nöo dee sëmbë fuu dë, un dë sëmbë u Gadu apaiti e, biga a kai unu fuun ko sëmbë fëen köndë. Hën mbei mi taki e, taa un musu buta pakisei fuunu gaanfa seei a Jesosi liba. Biga hën da di Tjabukama u Gadu di a manda ko, ufö hën da di Gaan Mindima fuu ku Gadu a di biibi di u dë aki.

²Wë nöo un sabi fa de ta tei wan sëmbë buta faa tii sëmëni hia sëmbë dee ta dë a wan gaan wosu dendu. Wë sö nöo Gadu bi buta Mosesi faa musu tii hii dee sëmbë fëen dëen, a di ten de bi dë a di sabana. Nöo Mosesi bi du di wooko a wan futoou fasi tuu, leti kumafa Gadu bi kë. Nöo hën a di bakaten aki, hën Gadu tei Masa Jesosi buta a di wooko dë, faa tii dee sëmbë fëen dëen, kumafa Mosesi bi ta tii de a fesi. Nöo a ta wooko di wooko a wan futoou fasi tu, kumafa Mosesi bi ta wooko.

³Ma fa i si Masa Jesosi ko a di kamian dë, nöo a hebi möön Mosesi

e. Nöo a abi möön nëbai tu. Wë biga hën da di Mii u di Sëmbë di, abi di wosu, nöo di Sëmbë di abi di wosu hën hebi möön hii dee sëmbë dee dë a di wosu tuu, na sö nö?

⁴Nöo hiniwan wosu ta abi hën basi, ma di gaan basi a hii soni liba nöo hën da Masa Gaangadu.

⁵Fa Gadu bi buta Mosesi futuboi fëen dë, nöo a bi wooko bunu tuu kumafa Gadu kë, ta tii hii dee sëmbë dee dë a di wosu dendu u Gadu. Ma hii fa a bi ta du dë seei, a bi dë wan peentje nöo fu lei u dee soni dee o ko a bakaten aki.

⁶Ma Jesosi, Keesitu, fa a ko aki, nöo na wookoma u di wosu wanwan nöo a dë e, ma hën da di Mii seepi u di Sëmbë di abi di wosu. Nöo hën abi taki a hii di wosu.

Nöo dee sëmbë dee ta dë a di wosu u Masa Gaangadu dendu dë, nöo u wë e. Nöo fa u ko sëmbë fëen aki, nöo u musu biibi go dou söndö lasi hati. U musu dë ku wai ta mëni dee soni dee Gadu paamusi u taa woo feni. Nöo ee u dë sö kaa, nöo u sa dë sëmbë fu di wosu u Masa Gaangadu dendu seei gbelin.

**Aki ta lei fa dee Isaëli sëmbë bi
lasi di böö di Gadu bi o da de.**

⁷Dee sëmbë, wan jei fa di Akaa u Gadu bi bai u nö? A taa:

Tide te un ko jei di töngö u Masa,

⁸nöo wan musu mbei taangajesi dëen e,

kumafa dee sëmbë fuunu u

fesiten bi mbei taangajesi

dëen a di sabana,

di ten de bi pooba Gadu luku.

De bi taanpu tuwë gogo a wan

së taa de an dë a mi du.

- ⁹ Dee gaan sêmbê fuunu wê bi pooba mi sô e, hii fa de bi si dee gaan wooko dee mi bi du da de hii de fôteni jaa longi.
- ¹⁰ Nöô hên wê mbei hati u mi bi boonu ku dee lô sêmbê dë. Hên mi taa: “Fa i si de sai dë, sô nöô u de. Hati u de an ta fika ta mëni mi möönsô. De an kê ko sabi möönsô fa mi ta libi ku de tjika.”
- ¹¹ Nöô fêên mbei hati u mi boonu ku de teee, hên mi soi taa na wan daka de o dou a di kamian möönsô, di mi bi abi u da de, ka de sa feni böö.
- Sö Gadu taki e, dee sêmbê.
- ¹² Nöô hên mbei un musu mëni unu seei, dee sêmbê fuu dë, be na wan fuunu seei musu abi di lö hogihati di dee sêmbê dë bi abi. An musu dë taa wan kê biibi te un bia baka kumutu disa di libilibi Gadu.
- ¹³ Wan jei fa di Buku taki “tide” nö? Wê nöô un musu ta da unu seei taanga hibiwan daka u nöömö, wan musu wei, sô langa a dë tide eti. Ee nasô, nöô soni o ganjan i tja go a hogi sê tee ja o a’ bisi ku Masa Gadu möön seei. Nöô an musu pasa sô ku na wan kodo fuunu e, dee sêmbê. ¹⁴ Ma ee wan sêmbê i ta hoi taanga a di biibi kumafa i bi seti ên tee go dou, nöô hên da u ku i tuu o ta njan di suti u di libi di „Jesosi, Keesitu abi u da u.
- ¹⁵ Wê nöô un boo haika di soni di di Buku taki dë wan pasi möön. A taa:

Tide te un ko jei di tóngö u Masa,
wan musu mbei taangajesi dëên e,
kumafa dee sêmbê u fesiten bi mbei taangajesi dëên.

¹⁶ Wê nöô ambê seei bi da dee sêmbê bi jei fa Gadu taki ma nöô de taanpu tuwê gogo taa de an dë nëên? Na dee sêmbê dee Mosesi bi tja kumutu a Egepiti köndê nö?
¹⁷ Nöô ambê da dee sêmbê Gadu hati bi boonu ku de fôteni jaa longi? Wê na dee sêmbê dee bi du hogi te de kai dëdê fika a di sabana dendu ala nö? ¹⁸ Nöô ambê da dee sêmbê dee a bi soi da taa de an o dou a di kamian fêên ka de sa feni böö möönsô? Na dee sêmbê dee an bi kê piki ên buka nö? De wê e, dee sêmbê.

¹⁹ Wê nöô hên wê u ko si taa de an feni di böö di Gadu bi kê da de möönsô, fu di de an bi kê biibi ên hedi.

**Aki ta lei taa Gadu abi
wan böö u da u eti.**

4 Dee sêmbê o, wan jei fa Gadu bi paamusi dee sêmbê fêên dë taa a abi wan böö u da de nö? Wê nöô di paamusi dë, a dë eti o. An tooka möönsô. Nöô fêên hedi u musu ta kôni fu na wan fuunu musu fika a baka te ja feni di böö dë. ² Wê biga de bi konda Gadu buka da u aki leti kumafa de bi kondëên da dee sêmbê u di ten ala, ma tôku an bi heepi de e, fu di de bi jei ma de an bi kê biibi. ³ Ma fu di u ko ta biibi ên aki, nöô u, u ta feni di böö dë.

Fa dee oto sêmbê dë bi sai dë, nöô a kai da de leti kumafa Gadu bi taki di a taa:

Hati u mi boonu ku de teee,
 nöö hën mi soi taa de an o
 feni di böö di mi abi u da de
 möönsö.

Ma fa Gadu soi da dee lö sëmbë
 dë seei, ma di böö u Gadu hën a bi
 sai dë kaa. Biga sensi a fesiten di a
 mbei goonliba, nöö hii dee wooko
 fëen tuu a bi seeka buta dë kaa, _{te}
 dou ku di böö fëen di a abi u da
 sëmbë. ⁴Nöö Gadu seepi feni di
 böö dë kaa. Wë biga a wan pisi u
 di Buku de bi sikifi fa Gadu mbei
 goonliba a de sëbën daka dendu.
 Hën de taki wan soni taa:

A di daka di fu mbei sëbën,
 nöö nëen Gadu böö u hii dee
 wooko dee a bi wooko.

⁵Nöö a baka u di dë ufö Gadu
 taki di soni u dee sëmbë dë taa:
 De an o feni di böö di mi abi u
 da de möönsö.

⁶Wë ma tökuseei di böö u Gadu a
 sai dë eti o, dee sëmbë, nöö sëmbë
 dë di o sa feni ën nöömö. Dee
 otowan dee u bi taki dë, nöö de an
 feni ën möönsö fu di de bi jei di
 buka ma de an kë piki ën. ⁷Nöö hën
 Gadu toona buta wan oto ten möön
 fuu sa toona piki ën buka be u feni
 di böö fëen, nöö hën da “tide”. Biga
 a baka sëmëni jaa fu di dee sëmbë
 bi mbei taangajesi dëen, nöö hën a
 buta Dafiti faa fan di soni dë taa:

Tide te un ko jei di tóngö u
 Masa,
 nöö wan musu mbei taangajesi
 dëen.

⁸Wë nöö u sabi taa baka u di
 Mosesi ku dee lö sëmbë naandë
 dëdë, hën Josua ko nëen kamian.
 Nöö hën tja dee Isaëli sëmbë go dou
 a Kaana naandë. Biga hën bi da di

köndë di Gadu da de u de böö u hii
 di waka de bi ta waka a di sabana
 dendu. Ma nöö nëen bi da di tuutuu
 böö u Gadu di a bi mëni u da dee
 sëmbë fëen eti e. Biga ee hën bi da
 di böö fëen kaa, nöö an bi o taki
 taa woo sa feni ën möön a wan oto
 ten.

⁹Ma fa i si u dë aki, nöö wan böö
 fika eti da u dee sëmbë u Gadu.
^{10,11}Nöö leti kumafa i si Gadu bi
 böö a di saba daka dë, nöö söseei
 di sëmbë di o feni di böö aki o böö
 tu. Nöö un boo biinga taanga e, dee
 sëmbë, boo feni di böö u Gadu. Biga
 na wan kodo fuu seei musu lasi ën fu
 di a dë taa piki wa kë piki ën mbei,
 kumafa dee sëmbë ala bi lasi ën. Un
 boo piki di fan u Gadu e, be u feni di
 böö fëen nöömö di a abi u da u.

¹²Wë biga dee Wöutu u Gadu a
 ta fan, nöö kaakiti ku libi dë a de
 e. De dë leti kuma wan ufangi di dë
 saapusaapu selenselen a de tu së tuu,
 ta koti dee mindimindi u kamian te
 dou a di bonu dendu. Nöö sö di fan
 u Gadu dë e. Biga te i jei ën, nöö a ta
 koti nango tee dou a i hatiböö kisi i
 akaa. A ta buta i i ta kuutu dee fasi
 fii ku dee soni dee dë a i hati, luku
 ee de bunu ee de an bunu.

¹³Nöö u sabi taa na wan kodo u
 dee soni Masa Gaangadu mbei dë
 tjubitjubi dëen e, _{te} dou ku libisëmbë
 hati seei. Hii soni tuu dë jabijabi
 hoo sö nëen wojo a ta si. Nöö sö
 wan Sëmbë wë u musu piki e, dee
 sëmbë, a di fa u ta libi a goonliba aki.

**Aki ta lei u taa Masa Jesosi hën
 da di Mindima fuu ku Gadu.**

¹⁴_{te}Wë ma nöö un boo toona mëni
 di soni di u bi taki, dee sëmbë. U

abi wan Gaan Mindima a u ku Gadu mindi ta heepi u e. Hën da Jesosi di Mii u Masa Gaangadu, nöö hën bi pasa langalanga go dou tee a Gaangadu Köndë a liba ala.

Nöö fa u ko ta biibi dee soni fëen aki, nöö be un hoi go dou e. ¹⁵Wë biga di Gaan Mindima di u abi aki, an dë taa an ta fii ku u tee wan soni taanga da u poi fuu musu du. A ta fii ku u o. Biga dee soni dee ta pooba u puu u a di pasi u Gadu aki, nöö hii de tuu bi pooba u puu ën tu di ten a bi dë libisëmbë a goonliba aki. Ma hën an bi du hogi wan daka möönsö.

¹⁶Nöö hën mbei an dë fuu panta, dee sëmbë. Ma un boo go nëen waiwai go begi ën ka a dë nëen könubangi dë ta tii u ku ën bunuhati. Nöö a o abi tjali fuu, nöö a o ta heepi u a soni ku ën bunuhati te u dë a wan fuka.

Aki ta lei fa wan mindima musu dë ku fa di wooko fëen hebi tjika.

5 Wë nöö dee sëmbë, un sabi fa dee Isaëli sëmbë dee an nama ku Masa Jesosi eti ta du. De ta abi wan sëmbë di dë di Gaan Mindima u de ku Gadu, nöö di sëmbë dë a dë wan libisëmbë kuma deseei di de tei a de dendu buta a di wooko. Nöö fa a sai a di wooko naandë, nöö a ta tja peesenti go da Gadu. So juu a ta kii mbeti ta tjuma da Gadu tu kumafa di wëti taki, u paka paima da sëmbë fu dee hogi de bi du.

²Wë nöö sô wan mindima musu ta fii ku dee sëmbë dee a ta heepi dë e. Wë biga fa de ta misi di wëti u Gadu fu di de an bi fusutëen bunu

ta kumutu a pasi dë, nöö sôseei a sa miti ën tu. ³Hën mbei leti kumafa i si a ta kii dee mbeti da dee oto sëmbë ta tjuma ta paka paima da de dë, nöö sôseei a musu ta kii dëen seepi tu.

⁴Nöö sô wan sëmbë an sa tei sô wan hei wooko buta nëen seei liba e, ee na Gadu hën kai ën nëen, kumafa a bi kai di fosu mindima de kai Alon.

⁵Wë nöö sôseei „Masa Jesosi, Keesitu tu e, dee sëmbë. Fa a ko dë di Gaan Mindima fuu aki, nëen seei hei ën seei sô e, ma Masa Gaangadu hën butëen a di lö wooko dë. Biga wë un sabi di soni di Gadu bi taki dëen ala kaa taa:

Tide mi tja i ko buta a lanti fesi e,
be de sabi taa ju da mi mii, nöö mi da i tata.

⁶Nöö a taki a wan oto kamian u di Buku taa:

Ju da wan mindima kuma Melikiseideki.

Nöö di mindima di i dë aki, ja o kumutu nëen möönsö.

Joo dë nëen fu teego.

Sô Gadu taki e.

Aki ta konda fa Masa Jesosi dë Mindima tjika.

⁷Nöö di Masa Jesosi bi dë a goonliba aki „nöö a bi tja fuka e. Nöö nëen a lei u fii ku sëmbë. Biga a go a Gadu ku gaan begi, ku bai këë, ku wata a wojo seei, fu di a sabi taa Gadu nöö sa puu ën fu an musu dëdë di lö dëdë di a o dëdë naandë. Nöö Gadu jei di begi fëen tu, dee sëmbë. „An puu ën fu an musu dëdë, ma a dëen taanga faa

tjëen, fu di a sakëen seei nëen basu ku lesipeki.

⁸Nöo sö u si taa hii fa hën Tata bi dëen taki fëen seei seei, ma a dee fuka dendu a lei u piki hën Tata buka a soni. ⁹A di lö fasi dë wë a ko di möön gbelingbelin sëmbë u heepi u. Nöo fa u dë aki, hiniwan sëmbë di ta piki ën buka sa ko nëen awaa faa feni heepi nëen u teego. ¹⁰Biga Gadu butëen Gaan Mindima fuu ku ën awaa. Nöo an dë mindima a di fa dee Isaëli mindima^c ta dë, ma, a dë mindima a di fasi u Melikiseideki.

Aki ta lei ambë da gaan sëmbë a di biibi ku ambë da piki mii.

¹¹Wë nöo fa u ta kai Melikiseideki në aki, dee sëmbë, hia soni dë nëen fuu sa taki e, ma a o taanga da unu fuun fusutan. Wë biga un malëngë u lei soni tumisi. ¹²Wë biga fu di juu ten di un ko a biibi, a bi longi tjika fu sonte un tuu bi sa bia ko leima ta lei otowan. Ma awaa seei un sai naandë eti fu sëmbë musu toona ta lei unu hii dee goonsei pisi u di woto u Masa möön, dee un bi musu sabi gaanduwe kaa.

Fa un sai dë, un dë leti kuma wan piki mii di ta bebe bobi eti. Wan sa njan bambuu njanjan eti. ¹³Biga di sëmbë di ta bebe bobi, nöo hën da miii e. An ta fusutan di Buka u Gadu tjika faa sabi andi da leti libi ku andi da wogi libi a Gadu wojo. Biga piki mii nöo a dë eti.

¹⁴Ma di gbelingbelin njanjan, nöo a dë u dee gaangaan sëmbë, dee

bi ta guwenti u piki di Buka tee de ko ta sabi andi da hogi ku andi da bunu.

Aki ta kai dee fosu soni dee wan biibima musu sabi.

6 Wë dee sëmbë o, wan boo fika ku dee fosu pisi u di lei u „Jesosi” Keesitu ta taki nango ta ko nöömö e, ma un boo go a dee möön fundu pisi awaa. Wan boo fika kuma miii, ma un boo ta lei nango te u ko gaangaan sëmbë a di biibi. Biga u bi sabi gaanduwe kaa taa u bi musu bia disa dee lö guwenti dee an heepi u fuu feni di libi u teego. U bi sabi kaa taa u musu ta biibi Gadu ta a’ futoou nëen. ²U bi sabi andi ku andi dee dopu kë taki. U bi sabi faandi mbei de ta buta maun a sëmbë mindihedi ta begi. U bi sabi taa te u dëdë, nöo woo weki baka. U bi sabi taa Masa Gaangadu hën o kuutu hii soni buta fa de musu dë u teego. ³Dee lö soni dë tuu u bi lei sabi gaanduwe kaa, nöo ee Gadu da u pasi nöo un boo go a dee otowan awaa e.

⁴Wë biga ee wan sëmbë wojo fii bi limbo wan pasi kaa, i bi fusutan soni u Gadu nöo hën i sai dë bia baka disëen, nöo unfa dee lei dë o du heepi i möön? Biga i bi tesi di bunu di Gadu da u luku fa a suti kaa. I ku dee otowan fii bi njan di bunu u di Akaa u Gadu makandi. ⁵I bi fii di wöutu u Masa Gaangadu fa a suti tjika. I bi sabi soni u dee kaakiti dee ta dë a di libi di o ko a baka. ⁶Sö wan sëmbë ee i bia

^c 5:10 Dee sëmbë dee u ta kai “begima” a dee oto pisi u di Buku, u ta kai de “mindima” a Hebelejën aki. Wë biga aki di mindima wooko u de ta ko gaanfa a fesi möön dee oto wooko de ta du.

kumutu disa dee soni dë, nöö unfa de sa du toona heepi i möön fii bia libi baka toona ko a Gadu möön? De an sa heepi i e baa.

Wë biga a dë leti kuma i seei toona ta tei di Mii u Gadu tja go peka a di lakpa pau möön, buta naandë da hii lanti ta hoi a sipootu ta kosi.

⁷Biga ee wan goon dë, nöö hën tjuba ta kai nëen hiniwanten faa sa feni wata kumafa a dë fanöudu, nöö njanjan o ko bunu nëen da dee sëmbë dee bi wooko ën. Sö wan goon, Gadu wë i si dë ku ën e. ⁸Ma ee wan goon dë, nöö sösö baakamaka ku gaanwomihati nöö ta göö nëen, nöö di lö goon dë an abi na wan wojo heepi. A hogi poi. A fika u de suti faja nëen tjuma puu dë. Nöö sö di sëmbë u taki dë, sö a dë. Nöö ee an mëni ën seei nöö di siba u Gadu o kisi ën e. A o kaba a sösö.

Aki a ta gafa dee sëmbë a di fa de ta libi bunu.

⁹Ma un dee lobi sëmbë fuu dë, hii fa u ta bai unu aki seei, ma na sö u sabi taa un dë e. Wë biga u ta abi mëni a unu liba sabi taa un ta libi wan möön bunu libi da Gadu, kumafa a fiti dee sëmbë dee feni di heepi u Gadu. ¹⁰Nöö fa Gadu sai dë, an ta kuutu könku e, ma a ta kuutu leti a pasi. Nöö an o fëëkëtë dee bunu libi fuunu dee un ta libi naandë. A ta si fa un ta lobi ën ta heepi dee oto sëmbë fëen. Sö un ta libi nöömö. ¹¹Nöö sö wë u kë tu e, dee sëmbë, fu hibiwan fuunu musu ta libi sö nango nöömö te dou. Biga te un ta libi sö kaa, nöö woon

sabi gbelin taa woon kisi dee bunu u Gadu nöömö dee a abi u da u a bakaten.

¹²Fëen mbei wa kë fuun ko malëngëma e, dee sëmbë. Ma be un ta djeesi dee otowan nöömö, dee bi tai hati ta biibi tefa de feni dee soni dee Gadu bi paamusi de.

Aki ta lei taa te Gadu paamusi wan soni nöö an o bia.

^{13,14}Wë nöö dee sëmbë, un boo toona mëni di soni Gadu bi paamusi di gaan sëmbë fuu de kai Abahamu. A taa:

Mi taki da i gbelin taa mi o dë ku i ta heepi i,
nöö mi o mbei di böngö fii ko hia seei.

Sö Gadu bi taki da Abahamu. Wë nöö di ten a paamusi ën di soni dë, nöö ku soi a paamusi ën e. Nöö an dë taa a kai oto sëmbë në soi. Nönö. Ma hënseei në wë a kai soi taa a o du sö nöömö. Wë biga oto në an dë di hebi möön di fëen, faa tei soi nëen liba. ¹⁵Nöö fa Gadu fan dë, hën Abahamu dë ta hoi pasensi ta luku di soni nöömö di Gadu bi paamusi ën dë, teefa a ko feni ën.

¹⁶Wë biga sö a dë e, dee sëmbë. Te wan libisëmbë o soi, nöö a ta kai wan në di hebi möön di në fëen seei nöö a soi, fu di fan fëen musu a' gaan kaakiti. Nöö sëmbë an o sa feni soni u taki nëen liba möönsö, biga fa a taki dë, a tan sö.

¹⁷Nöö fëen mbei di Masa Gaangadu paamusi dee sëmbë fëen taa a o da de di bunu fëen, nöö a taki ën ku soi. Biga a kë u de sabi taa di soni a paamusi dë an o kaba a mundu möönsö, a o pasa sö nöömö.

¹⁸Nöo a ko dë tu soni u Gadu di an sa puu möönsö, di paamusi fëen ku di soi fëen. Nöo hën mbei hati fuu sa kötö gaanfa awaa e, dee sëmbë. Biga fa u kule go a Gadu fuu tei dee bunu a abi u da u, nöo u sabi taa an sa ganjan u. A o da u de nöömö.

^{19,20}Nöo di sabi u ta sabi taa Gadu o da u dee soni a paamusi u dë, hën ta hoi hati fuu leti kuma wan hanka de tuwë fu hoi wan sipi faa tan pii a wan kamian. Nöo leti kumafa wan sipi hanka musu abi wan kamian ka a sa peka gingin, söseei di biibi fuu dë gingin a Masa Jesosi. Biga hën waka a u fesi kaa. A pasa di gaan koosu di bi tapa sëmbë fu de an sa dou a Gadu, hën a waka tololoo go dë leti ka Gadu dë ala, faa sai dë ta heepi u. Hën wë i si ko dë di Gaan Mindima fuu ku Gadu fu nöömö e, nöo a dë kuma Melikiseideki.

**Aki ta konda da u ambë
da Melikiseideki ku fa hën
ku Masa Jesosi djei.**

7 Wë nöo, dee sëmbë, fa u ta taki aki taa Masa Jesosi hën ko dë wan mindima kuma Melikiseideki, nöo andi di dë kë taki? Wë Melikiseideki bi dë wan hebi sëmbë u fosuten. Hën bi dë könu ta tii di köndë de kai Salem. Nöo a bi dë wan mindima tu e, ta fan ku di möön hei Gadu u mundu da libisëmbë.

Nöo di juu ten Abahamu bi go feti ku dee könu u oto köndë wini de tefa a toona ta ko, nöo hën di Melikiseideki aki go miti ku ën a pasi. Nöo hën a begi da Abahamu te a kaba kai di bunu u Gadu faa

ko nëen liba. ²Nöo hën Abahamu paati dee gudu dee a wini a di feti a teni hipi, hën a da Melikiseideki wan hipi fu di a bi dë Mindima u libisëmbë ku Gadu.

„Nöo sö i si Melikiseideki ku Masa Jesosi djei, biga de tuu abi di wan wooko.“

Nöo fa di në u Melikiseideki sai dë, un sabi andi a kë taki nö, dee sëmbë? A kë taki “Könu fu Leti Libi”. Nöo fa a bi dë könu u di köndë de kai Salem dë, nöo hën da a dë “Könu fu Kötöhati” tu, biga “Salem” hën da “kötöhati” a di töngö.

„Nöo söseei Masa Jesosi dë di Könu u Letilibi tu, ku di Könu fu Kötöhati, biga nëen dee soni dë ta kumutu.“

³Nöo fa Melikiseideki sai dë, nöo wa jei tata fëen, wa jei mama fëen. Nöo de an sikifi fëen tu ambë da gaan sëmbë fëen, ambë da bakamii fëen di a abi. De an sikifi disa da u taa a sö wan daka de pali ën ku sö wan ten a dëdë. Di mindima wooko fëen di a bi dë, hën nöo fika dëen u nöömö, leti kuma di Mii u Masa Gaangadu.

⁴Nöo luku fa di sëmbë naandë hei tjika. Biga hii fa Abahamu bi dë di möön hei gaan sëmbë fuu, ma tökuseei a da Melikiseideki hafu u dee gudu a bi wini a di feti. Sö Melikiseideki bi hei tjika e.

⁵Wë nöo sö a dë a dee Isaëli wëti taa te i abi teni soni nöo di mindima o tei wan a i da Masa Gaangadu. Ma nöo di mindima u Isaëli, a musu dë fu di lö u Leifi, biga di lö dë nöo Gadu hei te a da de di wooko dë. Aluwasi fa hii Isaëli sëmbë seei dë Abahamu

böngö, ma töku sëmbë u di lö u Leifi nöö ta tei soni a dee otowan.

⁶Ma di Melikiseideki aki, hën an bi dë böngö u Leifi möönsö e, ma tökusei a bi tei soni a Abahamu hën a kai di bunu u Gadu ko nëën liba.

Wë nöö sö u ko si taa hii fa Abahamu bi kisi dee gaan paamusi a Gadu, ma Melikiseideki bi möön hei möön hën. ⁷Wë biga di möön hei sëmbë hën ta kai di bunu u Gadu ko buta a di otowan liba, na sö nö?

⁸Wë nöö dee sëmbë, a di soni u taki aki u ko si taa de dë tu pei mindima ta tei soni a otowan: dee mindima dee dë a di lö u Leifi, ku dee dë kuma Melikiseideki. Nöö de tooka e. Biga dee u Leifi, de ta dëdë, ma di aki sö wa jei dëdë fëen möönsö. Libi nöö fika dëen u nöömö, kuma Masa Jesosi.

^{9,10}Wë nöö u sa taki wan oto soni möön tu kumafa Melikiseideki hebi tjika. Biga fa hën ku Abahamu bi miti, a bi dëen dee soni dë, nöö fuu taki nöö Leifi seei wë bi dëen tu e, hii fa a bakaten hën ko ta pii soni a dee otowan. Biga di ten dë de an bi pai ën eti, ma a bi dë a di böngö u Abahamu ta ko eti.

Aki ta lei u faandi mbei di mindima musu tooka.

¹¹Wë nöö di soni u Abahamu di u ta taki aki, nöö a baka fëen ufö Gadu ko buta di wëti taa dee sëmbë ta du di mindima wooko u Isaëli nöö de musu dë u di lö u Leifi. Nöö faandi mbei a di ten fuu aki wan oto pei mindima musu toona ko dë möön, kuma Melikiseideki

baka? Andi mbei de an sa fika kuma de Alon go dou, dee dë u di lö u Leifi? Wë biga dee sootu pei mindima naandë, dee u Leifi, de an sa heepi u te u ko bumbuu sëmbë a Gadu wojo möönsö e, hën mbei di mindima musu toona tooka baka.

¹²Wë nöö ee di mindima tooka, nöö dee wëti dee nama ku ën seei musu tooka tu. ¹³Wë nöö sö de tooka tuu e, dee sëmbë. Biga di Mindima fuu di ko a bakaten aki, hën an bi dë a di lö u Leifi möönsö kumafa di wëti bi buta. Ma hën bi dë u wan hii oto lö, nöö na wan sëmbë fu di lö dë bi ko dë mindima wan daka ta tjuma soni da Masa Gaangadu. ¹⁴Biga wë hii u tuu sabi taa di Masa fuu an bi dë di böngö u Leifi e, ma a bi dë di böngö u Juda. Nöö fa Gadu bi da Mosesi dee wëti dë, nöö na Juda bi kisi di mindima wooko e, ma Leifi hën bi kisi ën kumafa u bi taki dë kaa. Ma töku awa wan sëmbë u Juda ko abi di wooko dë.

¹⁵Nöö da sö u ko si gbelingbelin taa di wëti ko tooka e, dee sëmbë. Wan oto pei mindima ko awaa nöö hën an dë kuma dee otowan. Disi toona ko dë kuma Melikiseideki baka. ¹⁶Nöö an kisi di wooko fu di a dë a di mindima lö, ma a kisi ën fu di di libi fëen abi sö wan kaakiti tee dëdë an sa kii ën möönsö.

¹⁷Fëen mbei Gadu bi taki fëen a di Buku taa:

I dë wan mindima kuma
Melikiseideki,
nöö di mindima wooko fii dë,
an o kaba möönsö.

¹⁸Nöö da awa u ko si taa dee lö wëti dë ku hii di awoo fasi fa

libisëmbë bi musu ta dini Gadu, de tuu kaba awaa e. Nöo di soni mbei de kaba, fu di de an bi abi kaakiti u sa heepi u. ¹⁹Fa di lö fasi u dini Gadu dë bi sai dë, an bi sa mbei na wan sëmbë ko bumbuu a Gadu wojo möönsö e, dee sëmbë. Ma fa Gadu ko tookëen a baka aki, hën u ko abi wan möön bunu soni fuu biibi. Biga u sabi awaa taa u sa nango dou te a Gadu nöömö awaa.

Aki ta lei u fa Masa Jesosi tooka ku dee oto mindima möön.

^{20,21} Wë nöö, dee sëmbë, fa Jesosi ko dë u mindima aki, a tooka ku dee oto mindima a wan oto futu möön e. Biga dee otowan, na ku soi de bi ta buta de e, ma di i si aki hën ko dë mindima ku wan soi fu Gadu. Biga de bi taki fëen a di Buku taa:

Masa bi soi wan soi taa di mindima wooko fii dë an o kaba möönsö.

Nöo fa a taki ën dë, nöo an o tooka pakisei möönsö.

Sö di Buku taki e.

²²Nöo hën mbei u ko si taa di buka di Gadu mbei ku libisëmbë a bakaten aki, a dë möön hebi möön di a bi mbei a fesi. Biga di mindima u di buka aki, hën Gadu buta ku soi faa dë nöömö. Hën da Masa Jesosi seepi.

²³Fa dee oto mindima bi dë, nöo de bi dë te a hia e, fu di dëdë an bi ta da na wan u de pasi fu de tan a di wooko fu nöömö. Fëen mbei wë de bi ta tooka. ²⁴Ma di aki sö, Jesosi, hën a o libi u nöömö. Hën mbei di mindima wooko fëen o dë fu nöömö tu. ²⁵Fëen mbei tu, ee wan sëmbë i kë go dou a Gadu, nöo

Masa Jesosi fii begi e. Biga hën sa heepi u te dou fu di a ta libi nöömö faa ta fan ku Gadu da u.

²⁶Wë nöö sö wan mindima u bi musu abi e, dee sëmbë, di dë apaiti gbelingbelin da Gadu söndö föutu. Fa a sai dë, na wan daka seei a bi du hogi kuma dee otowan e. Hën wë Gadu tja go buta te a di möön hei kamian u mundu ala. ²⁷Nöo fa a dë a di mindima wooko dë, nöo an dë faa musu ta du kumafa dee oto mindima ta du e. De, de ta kii mbeti da Gadu hiniwan daka baka na baka ta paka u dee hogi di deseeri ta du te de kaba, ufö de musu kii da dee oto sëmbë tu. Ma disi, wan kodo pasi tö a bi hopo hënseei da Gadu paka paima da libisëmbë fu nöömö.

²⁸Fa u dë aki, Isaëli wëti dë sö taa wan Gaan Mindima musu dë ta fan ku Gadu da de. Nöo te de o buta di mindima dë, nöo wan libisëmbë de ta tei buta. Nöo fu di a dë wan libisëmbë, nöo an ta abi kaakiti tjika möönsö faa libi söndö föutu a Gadu wojo e. Ma di Gaan Mindima di Gadu buta ku soi a baka aki, hën da di Mii fëen seei. Nöo fu di a libi söndö föutu a goonliba aki, hën mbei a ko dë di kaba bumbuu Mindima fuu ku Gadu u nöömö.

Aki ta taki soni u di wosu u Gadu ka Masa Jesosi ta wooko a liba ala.

8 Wë nöö dee sëmbë, di mama u di soni di u ta fan aki dë sö taa u ko abi sö wan Gaan Mindima tuu, a u ku Gadu mindi. Hën da Masa Jesosi. Nöo di bangi fëen ka a go sindo dë, a dë leti a di kaba hebima kamian a letimaun

sê u Masa Gaangadu ka a dë nëën könubangi a liba ala.

²Nöö fa Masa Jesosi dë di Mindima fuu dë, a ta wooko a di leti Wosu fu Gadu e, di gbelingbelin wan, nöö di wosu dë an dë kuma di de bi ta begi Gadu a di sabana ala. Biga fa dee gaan sëmbë fuunu bi hopo di wosu u Gadu a di sabana dë, nöö ku deseei maun de bi hopo ën. Ma di Wosu di u ta taki aki, Masa Gaangadu seei hopo disi.

³Fa dee mindima u Isaëli sai dë, dee sëmbë, hibiwan u de de ta buta u de musu ta tja soni go da Gadu. So juu de ta tja peesenti go dëen. So juu de ta tja mbeti fu de kii tjuma u paka paima. Nöö sô nöö a dë a di Mindima fuu a liba ala, a Masa Jesosi, tu. Fa a sai dë, sô hënseei musu abi soni fu tja go da Gadu tu.

⁴Ma nöö Masa Jesosi, ee a bi dë a goonliba aki, de an bi o dëen pasi faa dë wan mindima e. Biga dee u goonliba aki, de ta tja soni ta tjuma da Gadu kumafa dee Isaëli wëti buta. Ma di mindima wooko u Masa Jesosi, hën an nama a dee Isaëli wëti möönsö.

⁵Nöö fa dee mindima u Isaëli ta wooko a di Wosu u Gadu a goonliba aki, nëën da di tuutuu Wosu u Gadu eti e. Ma a dë kuma wan peentje u lei fa soni dë a Gadu ala. Fëen mbei wë Gadu bi bai Mosesi taanga di juu ten di a o mbei di fosu Wosu u Gadu a di sabana ala. A taa:

Mëni i seei bunu ku di Wosu di joo mbei dë,
fii mbei hii soni buta leti
kumafa i si mi bi lei i a di
kuun liba ala.

Di soni mbei a bai ën sô, fu di a kë u hii soni musu djeesi di fa soni dë a Gadu ala.

⁶Nöö fa Masa Jesosi ta wooko di mindima wooko fëen a Gadu ala, nöö di wooko di a feni dë a bumbuu gaanfa möön di dee mindima bi ta wooko a di fesiten wosu u Gadu naandë. Wë biga di buka di Gadu mbei ku u a bakaten aki, a dë bumbuu gaanfa möön di a bi mbei ku dee sëmbë u di ten dë. Masa Jesosi seei wë tja di baka buka aki ko da u e, dee sëmbë, nöö a paamusi u möön bumbuu soni möön dee soni di oto buka bi paamusi.

⁷Haika e, dee sëmbë. Ee di fosu buka di Gadu bi mbei ku dee gaan sëmbë fuunu a di ten u Mosesi bi a' kaakiti tjika fu sa heepi libisëmbë kumafa a dë fanöudu, nöö Gadu an bi o suku faa toona mbei wan oto buka ku u möön e. ⁸Ma hënseei si taa di buka dë an heepi dee sëmbë fu de ko bumbuu tjika. Biga a feni föutu a de di a taa:

Un haika e, woo dë te dou wan ten,
nöö mi o toona mbei wan
njunjun buka möön
ku dee lö u Isaëli te kisi dee lö u Juda.

⁹Ma di njunjun buka an o dë kuma di mi bi mbei ku dee gaan sëmbë u de.
Biga fa i si mi bi tja dee gaan sëmbë u de
kumutu a Egepiti köndë ala,
nöö mi bi tja de leti kumafa
wan tata ta tja hën mii a
maun.
Sö mi bi tja de tjika.

Nöö hën mi mbei wan buka ku de.

Ma de an bi hoi di buka di mi mbei ku de dë e.

Nöö hën wë mbei miseei bia baka da de tu.

Sö Gadu taki. ¹⁰Nöö hën a toona taa:

Di buka di mi o toona mbei ku Isaëli sëmbë a bakaten o dë sö taa

mi o tja dee wëti u mi go buta a de fusutan.

Tee a de hati dendu seei de o ta fii de.

Nöö mi o ko dë Gadu u de awaa, nöö de o ko mi sëmbë.

¹¹Nöö na wan sëmbë seei o dë ta buta ku di otowan fëën möön taa a musu ko sabi mi.

Na wan baaa o ta buta ku ën baaa sö tu.

Biga hii de tuu o sabi mi kaa, kumutu a dee möön gaan wan te dou a dee piki wan.

¹²Nöö fa de o ko sëmbë u mi dë, nöö mi o a' tjali u de, nöö ma o hoi dee hogi du u de a bëë möön.

Ma o ta mëni de möön seei.

Sö wë Gadu taki e, dee sëmbë.

¹³Wë nöö di fa a taki u di njunjun buka aki, nöö nëën u ko si taa aan toobi ku di fosu buka möön. Di ala ko gaandi kaa. Nöö di soni di i si ko gaandi, te wan pisi a o kaba fiaa. De an o dë nëën du möön seei.

**Aki ta lei fa di wosu u
Gadu a di sabana bi dë.**

9 Wë nöö dee sëmbë, di Gadu mbei di fosu buka ku dee gaan sëmbë fuunu a fesi dë, nöö a bi da

de dee wëti fëën, ku unfa de musu ta begi ën ta dini. Nöö söseei a lei de unfa u de mbei di wosu fëën a goonliba aki.

²Nöö di Wosu u Gadu dë, a mbei ku mbeti kakisa leti kumafa de ta mbei pelawosu sö, ma a abi tu kamba. Nöö a di fosu kamba fëën, nöö naandë di gaan lampu bi ta dë ta tuwë limbo a di wosu, ku di tafa di de ta buta bëëë apaiti da Masa Gaangadu. Nöö di kamba dë, hën de bi ta kai di Hebi Kamian u Gadu.

³Ma nöö a baka fu di kamba dë, nöö wan oto kamba bi dë tu, nöö a paati ku di fosuwan ku wan gaan degi koosu, hebi wan. Nöö di baka kamba dë, hën de kai di Kaba Hebi Kamian fu Gadu. ⁴Nöö hën abi di goutu tafa de ta buta dee sumëë suti soni de ta tjuma da Masa Gaangadu, ku di kädë di de ta kai di Kädë u di Buka.

Nöö fa di Kädë u di Buka bi sai naandë, nöö de tapëën ku goutu te lontu dou. Nöö a di Kädë dendu i abi di goutu paniki di de bi buta so u di bëëë di kumutu a Gadu de kai "mana", ku di kokoti fu Alon di bi nasi folo, ku dee paatapaata sitonu di de bi sikifi dee wëti u di Buka. Dee lö soni dë bi dë a di Kädë dendu.

⁵Nöö a di Kädë liba i abi wanlö soni de mbei kuma dee libilibi soni dee ta dë a Gadu Köndë ala ku hanza, nöö de ta lei di waiti u Gadu fa a dë. Nöö dee hanza u de ta tuwë kötö a di Kädë tampa liba ka libisëmbë ta feni paadon a Gadu. Ma nöö dee soni dë tuu, wa sa taki de finifini nönöu kumafa de bi dë e.

**Aki ta lei fa de bi ta du a
di fosu Wosu u Gadu.**

⁶Wë nöö di de seeka dee soni buta sô kaa, nöö dee begima nango hiniwan juu a di fosu kamba dë, fu de ta dë a di wooko ta dini Masa Gaangadu kumafa a dë fanöudu.

⁷Ma nöö a di u mbei tu kamba dendu, naandë di Gaan Mindima nango hën wanwan tō wan pasi nöö a wan jaa dendu. Nöö fa a nango dë, na söndö buuu e. Biga a musu kii mbeti tei buuu lëmbë di Këdë faa paka da hënseei te a kaba, bifö a musu toona tei lëmbë paka da dee oto sëmbë fu dee soni de bi misi söndö de sabi. Sö di wëti bi dë kaa.

⁸Wë nöö ku dee soni naandë di Akaa u Gaangadu bi ta lei limbolimbo taa sô langa di fosu wosu sai dë ku di gaan koosu di paati de tu kamba, nöö hën da di pasi an jabi eti fu sëmbë sa go dou a di Kaba Hebi Kamian ka Gadu dë.

⁹Nöö fa u dë aki u ko fusutan wan oto soni tu. Hën da, fa sëmbë bi ta tja dee peesenti ko da Gadu dë ta kii mbeti dëen seei, ma dee soni dë an bi a' kaakiti tjika u seeka di sëmbë di ko begi Gadu a di fasi dë e, te hati fëen an ta latja möön u dee hogi a bi du. Na seei. ¹⁰Biga dee lö soni dë, dee njanjan soni sô, soni u bebe, bamba sömëni pei fasi u wasi, de bi dë döösë soni nöö fu sëmbë ta du kumafa dee wëti taki. Ma töku wan ten bi o ko nöömö di hii dee soni dë tuu o kaba, njunjun wan o ko.

¹¹Wë nöö fa u dë aki, di ten ko kaa e, dee sëmbë. Biga „Jesosi„ Keesitu hën tja di njunjun fasi ko fu

dini Gadu, nöö bumbuu soni seei dë nëen dendu. Nöö Masa Jesosi seei da di Gaan Mindima u disi.

**Aki ta lei fa de soni u tide djei dee bi
dë a fesi, ku fa de tooka ku deseeci.**

Fa Masa Jesosi ko dë Gaan Mindima fuu aki, dee sëmbë, hën an bi denda go a wan wosu di libisëmbë maun mbei e. Ma a go a wan möön bumbuu kamian, hebi wan, di an dë soni u goonliba basu aki. ¹²Nöö fa a go naandë, an tja mbeti buuu, kuma dee kaabita sô ku dee kau mii dee dee mindima u goonliba aki ta kii ta tja buuu. Nönö. Fëen seei buuu wë a tja e. Nöö a waka seei langalanga go tee go dou a di Kaba Hebi Kamian ka Gadu dë a liba ala. Naandë sô a go e, di wan kodo pasi dë tō.

Nöö di soni di Masa Jesosi du dë, dee sëmbë, an o dë faa du ën a bakafutu möön kumafa dee oto mindima ta du. Wë biga di buuu fëen di kai a goon di wan pasi dë, hën paka di paima fu nöömö fu hii dee hogi du fuu libisëmbë.

¹³Wë un sabi fa dee mindima u Isaëli ta du kaa. De ta tei di buuu u kaabita, ku dee womi kau, ku di sindja u dee njönku mujëë kau dee de bi tjuma, nöö de ta lëmbë sëmbë ta puu sundju a de fu de musu sa ko limbo. Ma hii fa de ta du dë seei, ma di buuu dë an ta limbo de hati dendu e. Nönö. Döösë soni nöö de ta du dë.

¹⁴Ma nöö di buuu u „Masa Jesosi„ Keesitu di a paka da u wë? An bumbuu gaanfa möön di buuu u dee lö soni dë nö? Biga hën ta limbo u hati ta puu dee hogi a u

hati dee bi ta paati u ku Gadu, fu wa mëni de möön seei. Hën mbei u sa dini di libilibi Gadu waiwai awaa.

„Nöo i abi wan oto fasi di di buuu u Masa Jesosi tooka ku di u dee mbeti de ta kii da Gadu dë. Dee mbeti ta paka de buuu söndö de sabi.” Ma Masa Jesosi, ku ën seei kë wë a hopo ën seei paka da u. Fa a du dë, di Akaa u Masa Gaangadu di dë u nöömö, hën wë heepi ën faa du sö e.

„Nöo leti kumafa dee mbeti de ta kii dë musu dë telutelu söndö föutu, nöo sö nöo, Masa Jesosi bi dë söndö föutu tu. Biga an du hogi wan daka.

¹⁵Fa Masa Jesosi Keesitu du da u dë, dee sëmbë, hën mbei Gadu sa toona mbei wan hii njunjun buka ku u libisëmbë. Biga Masa Jesosi dëdë paka puu u fu wan musu kisi sitaafu u hii dee hogi u bi du di ten u bi dë a di fosu buka basu. Nöo awaa u dee sëmbë dee a kai fu ko nama ku ën a di njunjun buka aki, u sa feni hii dee bunu tuu awaa dee a bi paamusi faa da u. Nöo dee bunu naandë, de an o kaba a mundu möönsö.

Aki ta lei u fa di buuu u Masa Jesosi abi kaakiti tjika.

^{16,17}Wë nöo dee sëmbë, dee Buka u Gadu u ta taki aki, de dë leti kuma te wan sëmbë o mbei buka ku i taa te a dëdë nöo joo feni dee gudu fëën. Ma di sëmbë dë, de musu sabi bunu taa a dëdë tuu ufö joo feni dee gudu fëën e. Biga ee an dëdë, nöo di buka di a mbei dë aan kaakiti eti.

¹⁸Nöo söseei di buka bi dë tu, di Gadu bi mbei ku dee gaan sëmbë fuunu a fesi. An bi sa abi kaakiti ee na wan soni bi dëdë tuwë buuu a goon. ¹⁹Biga di Mosesi konda hii di buka pisipisi da dee sëmbë te a kaba kumafa dee wëti taki, nöo hën de tei kau mii buuu ku kaabita buuu hën de mökisi ku wata. Nöo hën de tei di uwii de kai “hisopu”, ku sikafu puuma di de bi bë, nöo hën de ta nama a di buuu ta lëmbë di buku di de bi sikifi di buka, ku hii dee sëmbë dee bi sai dë tuu te de kaba.

²⁰Nöo hën Mosesi fan ku de taa: Di buuu aki sö, nöo hën sitampu di buka

di Gadu mbei ku unu aki e, fuun musu hoi ën.

²¹Nöo söseei de lëmbë di Wosu u Gadu tu. Hii dee soni dee dë a di wosu dendu dee de ta wooko ku de apaiti, de tuu de lëmbë ku di buuu e. Ee nasö, de an bi o dë limbolimbo a Gadu wojo möönsö.

²²Nöo a fika piki möön, nöo hii soni tuu musu limbo ku buuu. Biga sö di wëti taki kaa. Wë biga ee buuu an kai a goon, nöo Gadu an bi o sa puu sëmbë a bëë u di hogi de du, fu de an kisi sitaafu.

²³Wë nöo a bi dë fanöudu fu de ta kii dee mbeti dë e, dee sëmbë, ta tei di buuu ta seeka soni faa musu ko dë limbolimbo. Ma nöo hii fa de ta du dë seei, ma a dë kuma wan peentje nöo fii fusutan fa dee soni u Masa Gadu Köndë dë. Ma a Gadu Köndë ala wan möön bumbuu soni, hebi wan, bi musu dëdë paka fu de tei buuu fëën lëmbë soni. Ee nasö

soni an sa seeka limbo tjika faa sa dë ka Gadu dë.

²⁴Nöö di wosu ka de nango ta begi Gadu a goonliba aki, nöö hën seei dë wan peentje fuu lei soni nëen tu. Biga hën ta lei u taa a sö wan gaan hebi kamian Gadu ta dë a liba ala. Nöö na a di wosu di libisëmbë maun mbei aki Masa Jesosi Keesitu go e, dee sëmbë. Nönö. Ma a go te a liba ala ka Masa Gaangadu seei ta dë. Nöö fa a go dë, fu u libisëmbë hedi wë e.

²⁵Nöö Masa Jesosi ku dee Gaan Mindima u goonliba aki, de tooka a sëmëni soni. Biga dee disi, na de seei buuu de ta tja go paka e, ma hën a paka ku fëen seei buuu. Hën tu, an dë fanöudu fu Masa Jesosi musu nango ta ko hiniwan jaa, kumafa dee disi nango a di Kaba Hebi Kamian u Gadu ta ko. Nönö. ²⁶Biga ee sö, nöö fu sensi di ten di Masa Gaangadu mbei goonliba, nöö a bi o ta tja pena ta dëdë sëmëni pasi kaa, tee kisi fa u dë aki. Ma nöö an dë sö e. Wë biga a di mama u hii ten, nëen a ko di wan kodo pasi tö, hën a hopo ën seei da Gadu kuma wan paima, paka puu hogi du a u liba.

²⁷Dee sëmbë o, Masa Gadu buta taa hibiwan libisëmbë musu dëdë wan kodo pasi tö, nöö a baka fëen a o kai i a kuutu. ²⁸Nöö söseei wë Jesosi, Keesitu dëdë wan kodo pasi tö. Nöö fa a dëdë dë, naandë Gadu kuutu ën da sitaafu, fu sëmëni sëmbë sa kumutu a di sitaafu de bi o kisi u dee hogi du u de. Nöö hën wë a toona go ka a bi kumutu, ma a o toona ko di u tu pasi e. Ma nöö fa a o ko dë, na fa a dëdë paka

da sëmbë u hogi du möön e, dee sëmbë. Nönö. Ma a o ko faa puu u dee sëmbë dee ta luku ën tja go ka hogilibi an dë möön.

**Aki ta lei faandi mbei Masa
Jesosi ko a goonliba.**

10 Wë nöö dee sëmbë, leti kumafa u taki dë, dee soni dee dë a dee wëti u Isaëli bi dë soni u luku ku wojo nöö, fu sëmbë sa sabi fa dee möön bunu soni dee bi o ko a bakaten aki o dë. Ma de an bi dë dee tuutuwan u dee soni eti e. Fëen mbei dee mbeti de ta tja ko ta kii hiniwan jaa baka na baka nöömö naandë, de an sa heepi dee sëmbë dee ta ko ta begi Gadu a di fasi dë möönsö u de sa ko dë gbelingbelin sëmbë söndö föutu a Gadu wojo. ²Biga ee de bi sa heepi, nöö dee sëmbë bi o ko dë limbolimbo a Gadu wojo di wan pasi. An bi o dë fu de musu ta tja mbeti nango ta kii baka na baka nöömö. Hën tu, ee dee soni bi a' kaakiti tjika, nöö hati u dee sëmbë an bi o ta latja sö te de misi a wan soni, biga a bi paka kaa.

³Ma an bi dë sö e. Fa dee sëmbë ta paka hiniwan jaa baka na baka dë seei, ma an ta puu dee hogi du u de a de liba möönsö. Ma a ta toona ta da de mëni nöömö fu dee awoo hogi dee de bi du. An ta kaba a de hati möönsö. ⁴Wë biga di buuu u dee lö soni dë, dee womi kau, de kaabita sö, an tjika u sa puu hogi a sëmbë liba e, kwetikweti.

⁵Nöö fëen mbei a di ten di Masa Jesosi ta ko a goonliba, hën a fan ku Gadu taa:

Dee soni dee de ta tja ko kii ta paka i dë,

na de wë i bi kè e.

Ma i seeka wan libisëmbë sinkii
da mi,

„fu mi sa go du di soni di i kè
awaa.”

⁶ Biga dee soni de ta kii ta tjuma
ta da i tangi,

ku dee de ta tjuma ta paka
paima u hogi du,

ja a' piizii ku de seei.

⁷ Nöo hën mbei mi taa:

“Wë luku, mi ko e, Gadu,
fu mi ko du di soni di i kè awaa.
Sö de bi sikifi u mi buta a di
buku kaa.”

Sö Masa Jesosi taki e.

⁸ Wë ja jei fa a taki dë nö? Hii
fa di Isaëli wëti buta da de taa de
musu ta tja dee soni dë ko da Gadu
seei, ma töku Masa Jesosi taa: “Dee
mbeti dee de ta tja ko ta kii ta da i
dë, ku dee peesenti dee de ta da i,
ku dee de ta tjuma ta paka paima u
hogi du, na de i bi kè. Ja a' piizii ku
de.” ⁹ Nöo hën a toona taki taa: “Wë
luku, mi ko fu mi ko du di soni di i
kè awaa.”

Wë nöo sö i si taa Jesosi Keesitu
puu dee awoo soni dee bi dë, buta
di Gadu kè. ¹⁰ Nöo hën a ko e, hën
a dëdë paka dee hogi du fuu da u
ku ën seei sinkii di wan pasi dë fu
nöömö. Hën wë da di soni Gadu bi
kè e, dee sëmbë. Nöo hën mbei u
sa ko dë gbelingbelin a Gadu wojo
söndö föutu awaa.

**Aki ta lei fa di paima di Masa
Jesosi paka hebi tjika.**

¹¹ Dee sëmbë o, fa dee mindima u
Isaëli dee ta taanpu ta du di wooko
u de sai dë, nöo di wan paima nöo
wë de ta tja ko hiniwan daka baka

na baka naandë e. Ma an ta heepi
möönsö u puu hogi du a sëmbë liba.

¹² Ma di oto Mindima u ta taki
aki, wan kodo pasi tö a tja wan
paima go paka, nöo hën tjika fu
nöömö fu paka dee hogi du fu hii
u libisëmbë tuu. Nöo di a paka te a
kaba, nöo hën a go sindo fëen a di
kaba hebima kamian a di letimaun
së u Gadu. ¹³ Nöo kumutu a di ten
dë, hën a sai dë ta luku fu Gadu
musu booko dee felantima fëen
saka buta nëen basu, kuma wan
piki bangi i ta buta futu. ¹⁴ Fa a sai
dë, an dë fa a hopo paka oto paima
möön e. Biga di wan kodo paima
dë, hën tjika kaa faa seeka hii u dee
sëmbë dee dë apaiti da Gadu tuu.
Fa a paka da u dë, nöo u ko seei
gbelingbelin sëmbë a Gadu wojo
kaa, nöo sö nöo woo dë fu nöömö.

¹⁵ Nöo di soni naandë wë di Akaa
u Gadu bi taki a fesi e, di a taa:

¹⁶ Sö wan buka mi o mbei ku de a
bakaten.

Mi o tja dee wëti u mi go buta a
de fusutan.

Tee a de hati dendu seei de o ta
fii de.

Nöo hën a toona taki möön, a taa:

¹⁷ Dee awoo hogi du u de, kumafa
de bi booko dee wëti u mi,
ma o mëni dee soni dë möön seei.

Sö a taki e.

¹⁸ Wë nöo ka Gadu an ta hoi dee
hogi du u sëmbë a bëë möön, nöo
an o dë u paka paima möön tu e,
dee sëmbë. Kaba u di soni di dë.

**Aki ta lei fa Masa Jesosi
heepi de tjika.**

¹⁹ Dee sëmbë u mi o, fa Masa Jesosi
tuwë di buuu fëen a goon da u dë,

hën wë jabi di pasi da u fuu sa waka fuu seei waiwai go dou leti a di Kaba Apaiti Kamian ka Gadu dë. ²⁰Biga di gaan koosu di bi tapa di pasi da u, hën an dë möön. Di sinkii u Masa Jesosi di de sitaafu tefa de kii ën dë, hën wë da di gaan koosu di tënë jabi da u fuu sa go dou a Gadu awaa.

²¹Nöö fu di di pasi jabi da u sö kaa, u ko abi sö wan bumbuu Gaan Mindima ta tii u dee sëmbë dee dë a di wosudendu u Gadu, nöö an dë fuu panta e, dee sëmbë. ²²Ma un boo nango a Gadu ta begi ën ku limbohati söndö ganjan. Un boo go nëen ku bumbuu biibi seei sabi taa an o jaka u. Wë biga di hati fuu lëmbë ku di buuu fu Masa Jesosi kaa. Fa u dë aki, an ta latja möön u dee hogi u bi du. Nöö di sinkii fuu seei, hënseei wasi ku wan limbolimbo wata, biga u waka a Masa Jesosi baka te u tei dopu.

²³Nöö fa u ta piki sëmbë taa woo feni bunu a Gadu a bakaten dë, dee sëmbë, nöö wan boo disa u biibi sö e. Ma un boo hoi gingin nëen. Wë biga di sëmbë di paamusi u di bunu dë, a dë wan sëmbë di u sa abi futoou nëen liba. An o ganjan u möönsö.

²⁴Nöö di u sabi sö kaa, nöö un boo buta mëni a di fa u sa du heepi u seei fuu libi bunu ta lobi u seei makandi. ²⁵Wan boo disa u ta miti makandi e, kumafa so sëmbë ta disa. Ma un boo ta ko makandi ta da u seei taanga nöömö. Di soni dë, a dë gaan fanöudu soni da unu e, fa un ko ta si taa di daka ta zuntu di Masa Jesosi o toona ko aki.

Aki ta bai de a wan gaan soni.

²⁶Nöö mi kë bai unu a wan soni möön e, dee sëmbë. Ee wan

sëmbë i bi ko sabi dee soni u Masa Gaangadu, gbelingbelin wan kaa, nöö hën i ta du hogi ku sabi nango nöömö, nöö paima an fika da i möön e, di sa paka puu i fu ja kisi sitaafu a Gadu. ²⁷Fa i sai dë, nöö ku panta nöö joo ta dë ta luku di kuutu u Gadu di a o kuutu i, ku di gaan faja di i si o tjuma dee felantima fëen.

²⁸Wan sabi fa a bi dë a fesi nö, dee sëmbë? Ee wan Isaëli sëmbë i söso dee wëti dee Gadu da Mosesi taa ja dë nëen, nöö i musu dëdë. Ee tu dii sëmbë si i, hën de konda taa sö wan soni i bi du tuu, nöö sëmbë an bi dë u sa puu i möönsö fu ja dëdë e.

²⁹Wë nöö unfä i mëni? Ee a dë sö taa di sëmbë di misi dee lö wëti naandë sa kisi sö wan gaan sitaafu, nöö ee wan sëmbë ta makisa di Mii u Masa Gaangadu aki ku basufutu wë? Na wan möön gaan sitaafu a o kisi ö? Biga a ta söso di buuu di bi sitampu di Buka di Gadu mbei ku u aki, di buuu di bi limbo ën kaa. A ta söso di Akaa u Gadu di ta libi ku u ku sö wan bunuhati. Nöö sö wan pei sëmbë i musu kisi wan gaan sitaafu. ³⁰Nöö di sitaafu di i si joo kisi dë, na libisëmbë o da i ën e. Biga u sabi ambë bi taki di soni dë taa:

Mi a fika da, fu mi toona paka
dee sëmbë
dee ta du hogi.

Gadu wë taki sö e, dee sëmbë. Nöö a dë sikifisikifi a wan oto kamian u di Buku möön taa:

Masa, hën o kuutu dee sëmbë
fëen.

³¹Nöö a dë wan gaan soni u panta da tuutu, fii musu ko kai a di

libilibi Gadu maun fu hën musu sitaafu i.

**Aki ta bai de fu de an
musu disa di biibi.**

³²Dee sëmbë o, fa i si mi ta fan ku unu aki, un musu toona mëni di ten wojo fuunu bi ko limbo njunjun. De bi ta toobi unu seei ta fuka unu, ma tókuseei wan bi hai baka disa möönsö. ³³So juu de bi ta buta unu a lanti fesi ta da sen ta sitaafu. So juu oto sëmbë bi kisi dee lö sitaafu dë, nöö hën un taanpu ku de. ³⁴Un bi ta kusumi makandi ku dee otowan fuunu dee de bi tuwë a dinguwosu. Di ten di de bi tei dee gudu fuunu, wan bi kai ën gaan soni möönsö, ma un bi dë ku wai seei fu di un sabi taa un abi wan möön bumbuu gudu a Gadu ala di an o kaba a sösö möönsö. ³⁵Fa un bi dë fuunu ku kötöhati ku wai dë, nöö wan musu bia möönsö e, dee sëmbë. Sö nöö un musu ta dë nöömö, nöö woon feni gaan paima seei a Gadu.

³⁶Fëen mbei wan musu lasi hati e, ma be un tai hati go dou. Be un ta du kumafa Masa Gadu kë fuun ta du nöömö, nöö woon kisi dee soni dee a bi paamusi unu. ³⁷Wë biga fa u dë aki an o dë longi möön, nöö di soni de bi sikifi a Gadu Buku o ko pasa taa:

Di sëmbë di bi taa a o ko, nöö a
o ko tuu e,
a di leti ten fëen.
An o lati.

³⁸Nöö di sëmbë di biibi te a ko
gbelingbelin a mi wojo,
hën o feni libi.

Ma ee i ta hai baka disa nöö ma
o a' piizii ku i e.

Sö Gadu taki e, dee sëmbë.

³⁹Ma fa u taki ën dë seei, ma wa dë a dee sëmbë dë dendu e, dee ta hai baka fu de go kaba a sösö. Ma u dë a dendu u dee sëmbë ta biibi ën, dee a heepi te u feni libi nëen kaa.

Aki ta lei andi da biibi.

11 Wë dee sëmbë o, di soni de kai biibi, andi dëen? Wë biibi hën da wan soni dë a i hati i ta mëni nöö i sabi gbelingbelin taa joo feni ën nöömö. Söseei tu, a dë wanlö soni ja ta si ma i sabi gbelingbelin taa de dë tuu. Hën wë da biibi e. ²Nöö di biibi dë dee gaan sëmbë u Isaëli bi abi, hën mbei de bi feni gafa.

³Nöö u seei tu, fa u ta biibi aki, nöö hën mbei u ko sabi taa dee wöutu u Gadu wë mbei goon ku liba ku hii soni tuu. An dë taa a tei dee soni libisëmbë wojo sa si nöö hën a mbei de e, ma fan nöö a fan, nöö hën dee soni ko.

Aki ta taki soni u di biibi u Abeli.

⁴Wë nöö un boo toona mëni fa so u dee fesiten sëmbë u Isaëli bi ta biibi Gadu.

Fa Abeli bi sai dë, nöö a biibi Gadu e, hën wë a tja wan paima go tjuma da Gadu di bumbuu möön di fëen baaa Kain. Nöö di fa a biibi dë mbei Gadu tei ën fu wan bumbuu sëmbë te hënseei gafëen taa a tja wanlö bumbuu paima ko dëen. Nöö hii fa Abeli dëdë gaanduwe kaa, ma töku di biibi di a bi ta biibi dë mbei u ta lei soni nëen eti.

Aki ta taki soni u di biibi u Enöku.

⁵Nöö söseei Enöku bi ta biibi Gadu, hën mbei Gadu puu ën a goonliba aki söndö dödë kii ën. De suku ën te de wei, de an si ën möönsö, biga Gadu bi tei ën puu tja go fiaa. Ma nöö de bi ta taki sö fëen kaa bifö di soni dë pasa taa Gadu bi abi piizii ku ën te tjika.

⁶Nöö sö e, dee sëmbë. An dë taa Gadu sa a' piizii möönsö ku wan sëmbë di an ta biibi e. Kwetikweti. Biga te wan sëmbë joo ko nëen, nöö i musu biibi taa a dë. Nöö söseei tu i musu biibi taa a ta paka dee sëmbë dee ta suku ën ku wan hati.

Aki ta taki soni u di biibi u Noa.

⁷Nöö Noa bi ta biibi Gadu tu e. Hën mbei Gadu bi wasiköi ën fu dee soni dee o ko ma de an bi dë u si eti. Nöö hën Noa kisi lesipeki u Gadu, hën a mbei di gaan sipi faa tjubi dee sëmbë fëen wosu dendu fu de an dödë a di wata. Nöö di fa Noa biibi Gadu dë, nöö hën puu gogo u dee otowan a döo taa de, de an bi kë biibi möönsö. Fëen mbei de kaba a sösö. Ma Noa hën a fika ku libi e, nöö hën Gadu kondëen a dendu u dee sëmbë dee a ta tei u bumbuu sëmbë fu di de ta biibi ën hedi.

Aki ta taki soni u di biibi u Abahamu.

⁸Nöö söseei Abahamu bi ta biibi Gadu tu. Hën mbei di Gadu kai ën faa musu kumutu a di köndë fëen go a wan oto köndë di a o kisi a bakaten, nöö hën a piki e. Nöö hën a tei pasi, hën a nango söndö faa sabi naasë a nango.

⁹Nöö di fa a ta biibi Gadu dë, hën mbei tu aan toobi faa libi kuma wan wakama a di köndë di Gadu bi paamusi ën dë. Biga na a wan bëtë wosu a ta libi e, ma a ta libi fëen a wanlö mbeti kakisa wosu kuma pelawosu sö, hën ku dee böngö fëen, dee Isaki ku Jakopu. Biga de tuu abi dee paamusi u Gadu makandi. ¹⁰Fa Abahamu bi ta sai fëen dë, nöö a ta mëni wan köndë eti di o ko, nöö di köndë dë o dë seei fu nöömö, kuma wan wosu de mbei ku bumbuu sionu posu. Nöö di Sëmbë di buta fa di köndë dë musu mbei, ku di Sëmbë ta mbei di köndë seei, hën da Masa Gaangadu.

¹¹Fa Abahamu biibi Gadu tjika dë,^d hën wë mbei a kisi kaakiti faa sa pali wan mii, hii fa di jaa fëen faa pali bi pasa gaanduwe kaa nöö di mujëe fëen Sala seei tu an bi sa pali. Ma tökuseei de pali e. Wë biga fa Gadu paamusi Abahamu wan mii dë, nöö Abahamu futoou ën fu di a sabi taa a dë wan sëmbë di i sa a' futoou nëen liba, nöö di soni a taki o ko pasa nöömö. ¹²Nöö hii fa i si taa a di së u pali mihi, nöö a bi dë kuma wan dëdëdëdë sëmbë di na sa pali möönsö, ma töku a pali e. Nöö hën di wan kodo sëmbë dë hën ko abi bakamii te a hia kuma dee teeja a liba ala ku dee sandu sii dee dë a ze di na wan sëmbë sa konda.

¹³Fa u ta taki soni u dee sëmbë aki sö, nöö de tuu dödë bifö de feni hii dee soni Gadu bi paamusi de. Ma tökuseei te dou a di dödë ten u de seei, de ta biibi Gadu eti. A dë kuma de bi ta si dee soni te a longi

ala, nöö de ta wai da de seei. Hii fa de ta libi a goonliba aki seei, ma de ta piki kodo taa de an dë u goonliba aki. Wakama nöö de dë. ¹⁴Nöö ee wan sëmbë i taki sò kaa, nöö hën da i ta mëni wan oto köndë eti, di dë fii seei.

¹⁵Ma nöö fa i si dee sëmbë bi ta mëni wan oto köndë dë, nëën da di köndë ka de bi kumutu e. Wë biga ee hën de bi ta mëni nöö de bi sa toona go nëën baka. Ma an bi dë sò. ¹⁶Ma di köndë di de ta hangi fu de go naandë, nöö a dë wan möön bumbuu köndë di dë a Gadu ala. Nöö fëën mbei sen an kisi Masa Gaangadu faa taa a dë Gadu u de, biga a bi seeka di köndë dë da de kaa.

^{17,18}Nöö Abahamu fa a sai dë, a bi ta biibi Gadu tuu o. Biga di ten di Gadu poobëën luku, nöö a piki. An niinga u tja di wan kodo womi mii fëën dë go faa tjuma da Gadu kuma wan paima kumafa Gadu mandëën. Hii fa Gadu bi ta paamusi ën taa Isaki, di mii fëën naandë, hën o pai mbei böngö dëën, ma nöö an hoi di mii a baka möönsö. Ma a go u go du di soni di Gadu taki dëën. ¹⁹Wë biga a kuutu ku ën hati taa ee a kii di mii seei, ma Gadu abi taanga tjika faa sa toona weki ën baka. Nöö ee fuu taki, nöö sò a pasa tu e. Biga Abahamu toona feni hën mii, Gadu puu ën a dëdë [buka] tuu.

**Aki ta taki soni u di biibi
u Isaki ku Jakopu.**

²⁰Wë nöö söseei Isaki biibi Gadu tu. Nöö fëën mbei di a o dëdë hën a fan ku dee mii fëën, Jakopu ku Esau, te a kaba konda fa soni o

waka ku de a bakaten. Hën a hopo maun a de liba fu Gadu musu limbo fesi da de.

²¹Nöö Jakopu, sò a bi ta biibi tu. Hën mbei di a o dëdë, hën a hopo maun a dee mii u Josëfu liba tu, fu Gadu musu limbo fesi da de. Fa a bi gaandi dë seei te a ta hëngi a di kokoti fëën, ma töku a ta begi Gadu ta gafëën eti.

Aki ta taki soni u di biibi u Josëfu.

²²Nöö söseei Josëfu biibi Gadu tu. Fëën mbei di a bi sabi taa a o dëdë, nöö hën a fan ku dee sëmbë fëën manda de taa te a dëdë nöö de musu tjubi dee dëdëbonu fëën, fu te de o toona go a de köndë nöö de tja de go ku de go bei. [Wë biga a bi ta biibi taa te wan daka Masa Gadu o puu dee Isaëli sëmbë fëën a Egepiti köndë nöömö kumafa a bi paamusi de, toona tja de go a de köndë Kaana baka.]

**Aki ta taki soni u di biibi u
Mosesi ku dee sëmbë fëën.**

²³Söseei di tata u Mosesi ku ën mama biibi Gadu tu e. Hën mbei wë di de pai ën, de tjubi ën dii liba a wosu dendu naandë. Hii fa di könu u Egepiti bi buta di wëti dë taa de musu kii hii dee njunjun pai womi mii u Isaëli sëmbë, ma de an fëëë u de booko di wëti dë. Biga de si taa di mii aki sò dë wan apaiti mii, nöö an musu dëdë.

²⁴Nöö di juu ten di Mosesi ko bigi tjika, nöö hënseei ta biibi tu e. Hën mbei an kë fika a Egepiti köndë dë ta tja di në taa a dë miii u di mujëë mii u könu Falao möön. ²⁵Ma a ta kuutu ku ën hati taa a möön bunu

dëen faa saka go tja sitaafu ku dee sëmbë u Gadu makandi, möön leki fa a sai ku dee sëmbë u Egepiti köndë ta njan dee piizii u de, dee an ta kai ku Gadu. Fa dee lö piizii sai naandë, a wan ten nöö de o kaba nöömö, „ma dee u Gadu an o kaba möönsö.”

²⁶Nöö hën a sakëen seei tja sen e, fu di Heepima di o ko hedi. Biga a si taa di nama a o nama ku dee sëmbë u Gadu dë, nöö a möön bunu dëen möön dee hia gudu fu Egepiti köndë. Biga a o kisi wan möön bumbuu paima a Gadu a bakaten. ²⁷Di fa a biibi Gadu tjika dë, nöö hën mbei wë a kumutu fëen a Egepiti köndë. Aan toobi seei ee könu hati boonu ku ën, ma a go fëen fiaa. Nöö hën a hoi go dou leti kuma hënseei wojo ta si Gadu nëen fesi dë, di libisëmbë wojo an sa si. Biibi nöö a biibi taanga sö.

²⁸Nöö baka u di dë, nöö fu di a ta biibi Gadu, hën mbei a buta dee Isaëli sëmbë fëen u de njan di daka de ta kai Pasika. A di daka dë, de bi kii mbeti tei nongö lëmbë dee wosu dööbuka u de, fu di basia u Masa Gadu Köndë an musu kii dee fosu womi mii u de „kumafa a o kii dee fosu womi mii u dee Egepiti köndë sëmbë.”

**Aki ta taki soni u di biibi
u dee Isaëli sëmbë.**

²⁹Nöö söseei tu, dee Isaëli sëmbë u di ten ala bi ta biibi tu e. Nöö fëen mbei de waka a di Bë Ze dendu pasa go dou a di oto së tela ala, leti kuma de dë a wan dëedëe goon ta waka. Ma di dee Egepiti sëmbë bi go u go waka a de baka,

nöö hën de dëdë kaba a sösö fiaa a di wata.

³⁰Nöö dee sëmbë u Isaëli dee ko a baka, nöö deseei biibi Gadu tu. Fëen mbei di de waka lomboto di köndë de kai Jelikou sëbën daka, nöö hën dee sitonu peni ta tapa di köndë dë booko holou kai a goon, hën de waka go tei di köndë.

Aki ta taki u di biibi u Lakabu.

³¹Nöö söseei di jajo mujëe de kai Lakabu di bi ta libi a di köndë de kai Jelikou bi ta biibi Gadu tu e. Hën mbei di dee sëmbë u Isaëli puu sëmbë u go luku di köndë ee unfa de sa booko ën, nöö hën di mujëe dë kisi dee sëmbë hoi tjubi nëen wosu. Hën mbei di de booko di köndë, nöö de an kii ën kumafa de kii dee otowan dee an bi kë piki Gadu buka.

**Aki ta lei fa sëmëni soni bi
pasa fu di sëmbë bi ta biibi.**

³²Wë andi seei dë u mi musu taki möön, dee sëmbë? Wë biga di ten ko sati da mi kaa u mi musu konda da unu fa Gidion bi ta biibi, fa Baaki bi ta biibi, fa Simison bi ta biibi, fa Jefita bi ta biibi, fa Dafiti bi ta biibi, fa Samuëli ku dee oto fesiten tjabukama u Gadu bi ta biibi. ³³Biibi nöö de bi biibi Gadu sö, nöö so u de wini köndë, so u de ko hedima ta tii köndë a wan leti fasi. So u de ta biibi tefa de kisi dee paamusi u Gadu dee a bi da. So u de biibi te de tapa di mbeti de kai lëun buka seei fu an njan de kii. ³⁴So u de biibi te Gadu booko di kaakiti u faja saka da de, an tjuma de kii möönsö. So u de, a fika piki

de kii de ku sëufangi, ma di biibi de biibi Gadu nöö hën puu de. So u de an bi taanga, ma di biibi di de biibi Gadu mbei de ko taanga. So u de bi kisi gaan kaakiti a feti dendu seei fu de feti go dou, hën de fon dee gaan hia sodati u oto köndë tuu fiaa jaka de puu tuwë go. ³⁵So u dee mujëë, dee sëmbë u de bi dëdë nöö de toona feni de baka e. Di biibi u de wë mbei de toona weki baka.

**Aki ta lei taa na hii biibima
ta kumutu a sitaafu.**

„Ma fa i si u ta taki ën aki seei, ma na hii dee biibima tuu kumutu a sitaafu e.” Biga so u de, dee hogihatima da de gaan sitaafu kii. De bi sa disa di biibi kumutu a di sitaafu, ma de an kë. Wë biga de sabi taa ee de dëdë seei, ma te de toona weki nöö de o feni wan möön bumbuu libi.

³⁶So u de bi dë tifiهدي a hii fasi, ee de ta mbei de fa, ee de ta kosi de, ee de ta fon de, ma de bi dë u de nöö. So u de, de tai ku bui tja go söötö a dunguwosu. ³⁷So u de, de vinde sitonu naki de kii pii. So u de, de san koti puu a mindi. So u de, de kii ku sëufangi. So u de bi dë a sitaafu te de ko fika de wanwan tö ta bisi sikapu kakisa ku kaabita kakisa fu koosu u de. Pena nöö de bi pena sö.

Sö wë libisëmbë bi ta sitaafu dee sëmbë bi ta biibi dë tjika e, ta du peipei hogi ku de. ³⁸So u de an bi a’ tan kamian hën de go ta waka ta lontu a dee sabana kamian, a dee kununu liba, ta libi a dee sitonu baaku ku dee doti baaku. Fa i si dee sëmbë dë bi ta biibi Gadu ta tja

sitaafu tjika dë, nöö dee oto sëmbë u goonliba aki an bi waiti tjika e, fu de ku sö wanlö bumbuu sëmbë musu nama seei.

³⁹Wë nöö dee sëmbë u taki aki, nöö de tuu kisi gafa fu di de bi ta biibi Gadu hedi, dee sëmbë. Ma di soni di Gadu paamusi de, hën nöö de an bi feni eti a di libiten u de. ⁴⁰Biga Gadu bi ta mëni wan möön bumbuu sondi faa du da u a di ten fuu aki. Nöö di a du ën kaa, nöö u ku dee sëmbë u taki dë tuu makandi sa ko bumbuu sëmbë gbelingbelin a Gadu wojo awaa söndö föutu.

**Aki ta lei u fa fuu ta kule
a di pasi u Gadu.**

12 Wë nöö dee sëmbë, fa u bi taki u dee hia sëmbë gidjii dë, nöö u musu tei hati a de e. Biga de da kotoigima „ta lei u taa Gadu dë wan Gadu di u sa a’ futoou nëen liba.”

Boo taa di libi fuu a goonliba aki, u dë kuma te wan sëmbë ta fia kule faa wini wan paima. Sö u musu kule bunu a di pasi di Gadu buta da u. Dee soni dee ta hebi u fu wa sa kule bunu, nöö u musu puu de a u sinkii tuwë. Söseëi tu, dee soni dee lo/ u kisi u a di libi fuu ma de an ta kai ku Gadu, nöö u musu lusu de puu mbei de an kisi u tuwë. Nöö un boo tai hati e, dee sëmbë, ta kule a di pasi liba nöömö di Gadu maaka buta da u fuu kule nëen.

²„Ja sabi fa a dë te wan sëmbë ta fia kule nö? A abi wan maaka tee nëen fesi ala di a ta luku nöömö faa kule tolooo go dou nëen.” Wë sö nöö u seei abi wan maaka tu e. Hën

da Masa Jesosi. Nöo wa musu puu wojo nëen möönsö e. Biga hën da di Sëmbë di waka a u fesi kaa ta lei u fa fuu musu biibi, nöo hën da di Sëmbë ta seeka di biibi fuu tu, faa musu dë gbelingbelin a Gadu wojo.

Nöo di Masa Jesosi bi dë a goonliba aki, hënseei bi abi wan maaka nëen fesi tu di a bi ta biinga u dou nëen. Hën da di wai di a o wai a bakaten. Nöo fëen mbei aluwasi fa di sitaafu u di lakpa pau bi hebi dëen u tjai, ma tökuseei a tjëen e, dee sëmbë. An bi a' toobi ku di sen di de dëen naandë. Nöo hën a tja di sitaafu dë te a kaba, nöo hën a go sindo fëen a di kaba hebi kamian a di letimaun së u Gadu ala.

³Wë nöo hën wë fuun ta mëni e, dee sëmbë, fa a bi tja sò wan gaan sitaafu a dee takuhati sëmbë maun. De bi ta biinga seei u booko ën saka ta fon mëen ku buka, ma nöo an piki. Nöo ee un dë ta mëni fa a tja di sitaafu dë tjika, nöo wan o lasi hati a dee fuka fuunu. ⁴Wë biga fa un ta biinga dë ku dee soni dee an ta kai ku Gadu fu de an wini unu, nöo wan biinga kuma Masa Jesosi eti e. Biga na wan daka buuu kumutu a unu sinkii eti.

**Aki ta lei fa u de musu luku
dee sitaafu dee de ta kisi.**

⁵Dee sëmbë o, fa un ta tja sitaafu dë, a sa kë un fëekëtë di fan Gadu bi fan ku unu fu da unu hati ö? A kai unu miii fëen taa:

Mii o, di kiija Masa ta kiija i aki ta da i sitaafu,
ja musu tei ën kuma wan sösö soni e.

Ja musu lasi hati te a ta gandji da i.

⁶Wë biga di sëmbë di a lobi, hën wë a ta kiija.

Söseei di sëmbë di a tei ko miii fëen,

hën a ta sitaafu te a du hogi.

Sò Gadu taki e.

⁷Hën mbei te un ta tja sitaafu, nöo un musu ta luku ën kuma Gadu hën ta kiija unu kuma wan tuutuu mii fëen. Wë biga unsë un sabi wan mii di hën tata an ta kiija ta gandji da so juu? ⁸Ma ee ja ta kisi kiija kumafa dee oto mii u Gadu ta kisi, nöo hën da ja dë wan leti mii fëen e, ma i dë oto tata mii.

⁹Wë un sabi fa a dë a goonliba aki, dee sëmbë. U ta abi tata aki di ta kiija u, nöo u ta lesipeki de, na sò nö? Wë nöo di kiija fuu Tata a liba wë? Na u musu saka möön gaanfa dëen möön dee tata fuu u goonliba aki nö? Biga Gadu hën ta kiija di akaa fuu, fuu feni libi u teego.

¹⁰Nöo fa dee tata fuu u goonliba aki sai dë, de ta kiija u fu wan pisiten nöo, ku wan kiija di de ta mëni taa sonte hën sa bunu da u. Ma Gadu hën ta kiija ku wan gbelingbelin kiija seei. Biga a sabi taa sò wan kiija o heepi u fuu ko dë bumbuu kuma hënseei, söndö föutu a u libi.

¹¹Nöo a dë sò tuu taa te i ta kisi sitaafu a di kiija liba nöo ja ta si ën kuma wan bumbuu soni da i, biga a ta hati i. Ma ee i tai hati tei di sitaafu dë, nöo a bakaten nöo joo si taa a mbei i ko ta libi a wan leti fasi a Gadu wojo, ku wan bööböö hati seei.

¹²Nöo sò e, dee sëmbë. Fa i si un ta tja sitaafu dë, nöo wan sindo dë

gudjuu möön e. Ma un hopo taanpu be dee suwakisuwaki maun fuunu ku dee suwakisuwaki kini fuunu ko taanga baka. ¹³Un musu ta waka tololoo a di pasi u Masa Jesosi e, ta koti ën ku sinkii tee a ko gbegedee. Nöo te dee sëmbë dee an bi sa waka taanga ta ko, nöo de o feni ën limbolimbo fu de waka, nöo de o ta waka a di pasi te de ko kisi deseeri.

Aki ta lei u fa wan biibima musu libi.

¹⁴Nöo awaa woo taki wantu soni u di fa un musu libi kuma biibima. Fa un sai dë, dee sëmbë, un musu mbei möiti be un ta libi fiifii ku hii sëmbë e. Un musu dë seei gbelingbelin sëmbë apaiti da Masa Gaangadu. Biga ee wan sëmbë ja dë sö, nöo ja o si Masa. ¹⁵Nöo un musu köni tu, fu na wan fuunu musu lasi di bunu di Gadu kë da u ku ën bunuhati.

Nöo ee wan hogi soni bi pasa ku i, nöo ja musu hoi ën a hati faa fika dë mbei lutu e. Biga te fii sabi a sa ko wan gaan toobi soni da i ta poi sömëni sëmbë libi.

¹⁶Nöo be un köni tu e, mbei na wan fuunu musu libi a wan fanafiti fasi a di së u manu ku mujëë.

Nöo wan musu dë kuma di womi de kai Esau e, dee sëmbë. Biga Esau an bi a' toobi ku Gadu, nöo hën a du söso te a lasi di leti a bi o abi kuma di fosu mii fëën tata. Hii dee gaan bunu dë tuu a sei fu wan kodo paabi baafu hedi. ¹⁷Nöo un sabi taa a bakaten a bi toona kë ën, ma an bi sa feni ën möön. Hii fa a toona ta suku ën ku wata wojo ku këë seei, ma de an dëën möön. Biga a poi kaa.

**Aki ta lei u möön fa di fesi
buka ku di baka buka tooka.**

¹⁸Dee sëmbë o, fa un ko a Gadu aki, nöo an dë kumafa a bi dë a fesi e, di ten Gadu da Isaëli sëmbë dee wëti. A di ten ala de bi dou a wan gaan kununu u goonliba aki. Nöo di kununu ta kisi faja, kamian ko baaka dungudungu pii, gaangadu ta koti faja ta bai, hii mundu bi dë ku panta tee na soni. ¹⁹De jei wan tutu ta piki, wan töngö ta piki a di kununu dë liba, ta fan ku de. Gadu wë ko ta fan ku de sö e. Nöo de fëëë seei tee na soni. Hën de begi Mosesi taa be di töngö dë an musu fan ku de möön, biga de an sa tjëën. ²⁰Söseeri tu de fëëë di wëti taa na nama seei de musu go nama a di kununu dë. Ee wan mbeti seei go nama nëën, nöo de musu tei sitonu naki ën kii wante. ²¹Hii dee soni dë bi dë wan gaan panta soni te Mosesi seei taa: "Mi ko fëëë tee sinkii u mi ta tëëmë." A sö wan fasi Gadu bi da de di fosu buka e, dee sëmbë.

²²Ma fa un ko a Gadu a bakaten aki, nöo an dë sö möön e. Biga na a di kununu ala un ko. Ma un ko dou a di kununu de kai Sion di dë a Jelusalen dendu, nöo di Jelusalen dë, an dë u goonliba aki. Ma hën da di köndë u di libilibi Gadu di dë a liba ala. Un ko dou a dee gaan hila basia u Masa Gaangadu köndë dusudusu wan, ka de dë makandi ta wai tee na soni. ²³Un ko mökisi a di keiki u Gadu, nöo hii u dee sëmbë dee dë a di keiki aki tuu dë kuma wan fosupai mii di o kisi di bunu fëën Tata a bakaten. Biga

në fuu tuu dë sikifisikifi a liba ala kaa. Un ko dou a Masa Gaangadu seei, di Kuutuma di ta kuutu ku leti a hii sëmbë liba. Un ko mökisi ku dee akaa u dee sëmbë dee Gadu bi tei fu bumbuu sëmbë di de bi dë a goonliba aki, nöö fa u dë aki de ko dë söndö föutu tuutuu awaa.

²⁴Un ko dou a Masa Jesosi tu e, dee sëmbë, di tja di njunjun buka ko, di Gadu mbei ku u aki. Nöö un ko dou tu a wan buuu di ta taki wan möön suti soni da u möön leki di u Abeli di bi ta bai ta hakisi paima. Biga di buuu i si dë, ku ën de lëmbë u puu dee hogi du fuu a u liba mbei u ko limbo.

²⁵Nöö fa Masa ta fan ku unu fa u dë aki, nöö wan musu mbei taangajesi dëen, dee sëmbë. Biga di a bi fan ku dee sëmbë ala ta bai de a soni, nöö a wan kununu u goonliba a bi dë ta fan ku de. Nöö ee de bi niingëen, nöö aan fa u de bi sa du te nöö de an bi o kisi sitaafu e.

Wë nöö ee sö a bi pasa di a fan ku de a di goonliba aki, nöö di ka a dë a Gadu Köndë ala ta fan ku u wë? An dë möön hebi nö? Nöö ee u bia baka dëen, nöö woo kisi wan möön gaan sitaafu seei.

²⁶Di Gadu bi fan ku dee sëmbë a di ten ala, nöö di fan fëen bi seki di goonliba. Ma nöö fa u dë aki a ko paamusi wan soni taa:

Mi o ko seki goonliba wan pasi möön e,
ma na goonliba wanwan mi o seki.

Goon ku liba tuu mi o seki.
Sö Gadu taki e.

²⁷Nöö fa a taki “di wan pasi möön” dë, a dë sö taa hii dee soni

dee dë u seki tuu o puu kai kaba a sösö di wan pasi dë wante, dee soni Gadu mbei buta a liba ala ku dee a mbei buta a basu aki tuu. Nöö di soni mbei a o pasa sö, fu dee soni dee an sa seki kaba a sösö nöö musu fika.

²⁸Ma uu dë sëmbë u wan köndë di an o seki kaba a sösö möönsö, nöö Gadu hën da di Könu u di köndë dë. Nöö di u sabi sö kaa, nöö un boo ta da Gadu tangi ta lesipeki ën gaanfa a wan leti fasi di fiti ën. ²⁹Wan boo dë felantima fëen e. Wë biga di Gadu di u ta begi aki, a abi kaakiti tjika kuma faja faa tjuma hii poipoi soni kaba a sösö fiaa.

Aki ta lei fa u musu libi.

13 Dee sëmbë o, un musu ta lobi unu seei makandi nöömö kuma baa ku baa e, leti kumafa un ta du dë kaa.

²Nöö wan musu fëëkëtë u kisi oto sëmbë hoi a unu wosu e. Wë biga sö wanlö sëmbë bi du kaa, nöö hën de bi tei basia u Masa Gadu Köndë gbolo söndö de sabi.

³Nöö un musu ta mëni dee otowan fuunu dee dë a dunguwosu, leti kuma unu seei dë makandi ku de a dunguwosu dë tu. Söseei tu, ee so fuunu ta kisi sitaafu, nöö a musu dë da un dee otowan leti kuma unu seepi ta kisi di lö sitaafu dë tu.

⁴Nöö di fa manu ku mujëe ta libi, a musu dë wan gaan lesipeki soni da hii sëmbë e. Wan womi an musu waka ku wan oto mujëe di an dë mujëe fëen a wosu, nöö söseei tu wan mujëe an musu waka ku wan oto womi di an dë manu fëen. Ee wan sëmbë i booko di wëti dë, nöö

Gadu o kuutu i da i sitaafu e. Biga a o kuutu hiniwan sêmbê di ta libi a wan fasi di na fiti di fasi di a buta fu manu ku mujêê musu libi.

⁵Fa un sai dë, dee sêmbê, wan musu lobi mōni te a kisi unu buta nêên basu e, ma un musu ta tifihedu ku dee soni un abi kaa. Biga Gadu bi taki taa:

Ma o disi i seepi, kwetikweti.

Na wan juu mi o disa i wanwan mōönsö.

⁶Nöo hên mbei u sa taki seei söndö panta a u hati taa:

Masa hên da mi Heepima. Ma o fêêê.

Andi seei wan sösö libisêmbê sa du ku mi?

⁷Nöo dee sêmbê o, un musu ta mēni dee fesima fuunu e, dee bi tja di buka u Gadu ko konda da unu. Un musu luku un wini de wini a di libi u de, nöo un ta djeesi de a di fa de ta biibi.

⁸Jesosi Keesitu, fa a sai dë, an ta tooka e. Di fa a bi dë jeside ku tide, sö nöo a o dë u nöömö teego.

Aki ta bai de a wanlö njunjun lei sêmbê ta tja ta lei.

⁹Nöo mi taki e, dee sêmbê, wan musu ta bia nango ta ko a dee sômēni njunjun lei de ta tja ko ta lei unu naandê e. Biga de ta toona buta wēti a unu liba möön, kuma sö wan soni un musu njan mēn a sö wan fasi. Nöo ee i hoi dee lö wēti dë seei, un heepi de abi da i? Döösê soni nöo de dë, ma de an sa tooka di hati fii möönsö. Ma di bunuhati u Gadu di a abi ta heepi u, hên nöo sa da u taanga fuu ko kumafa a kē.

¹⁰Wê biga wan kamian dë ka de paka dee hogi du fuu da u kaa e,

hên da di lakpa pau. Nöo di sêmbê di paka de da u, hên da Masa Jesosi. Nöo di paka dë an nama seei a soni u njan a wēti fasi e. Nöo dee sêmbê dee ta suku heepi nöömö a dee awoo döösê wēti u Isaēli, de aan leti u de mökisi ku u a di kamian aki.

¹¹Fa i si di Gaan Mindima u Isaēli bi ta tja di buuu u dee mbeti go paka a di Kaba Hebi Kamian naandê seei, ma tökuseei a döösê u di kampu ala de bi ta tja di mbeti sinkii go tjuma. ¹²Nöo söseei a bi pasa ku Masa Jesosi tu. A döösê u di köndê a go tja di sitaafu. Naandê a tuwê di buuu fêēn paka di paima da u fuu ko limbo a Gadu wojo.

¹³Fêēn mbei, dee sêmbê, ee de ta luku u kuma wan döösê sêmbê fu di u ta biibi a Masa Jesosi liba hedi, nöo an musu bigi da u. Ma un boo go nêên ala a döösê u di köndê nöo, go tja sen ku ên makandi. ¹⁴Biga u sabi taa dee köndê ka u ta libi a goonliba aki, de an o dë fu nöömö e, ma u ta luku wan oto köndê a Gadu ala di o ko, nöo hên o dë u nöömö.

Aki ta lei fa u musu libi möön.

¹⁵Fa Jesosi paka di paima da u dë, dee sêmbê, nöo a dë fuu ta gafa Gadu nöömö. Biga te u du sö, nöo a o dë kuma wan suti peesenti u ta tja ko dēēn ta dēēn tangi. Nöo di lö peesenti dë, a fiti wi dee sêmbê dee ta piki taa u ku ên nama.

¹⁶Nöo wan musu fêêkêtê u ta libi bunu ku sêmbê e, ta paati dee bunu dee un abi da unu na unu. Biga Gadu ta tei dee lö libi dë tu kuma wanlö peesenti un ta tja ko dēēn, nöo a ta wai ku de seei.

¹⁷Dee sëmbë o, un musu ta saka unu seei a dee fesima fuunu dee ta heepi unu a di biibi e. Te de taki wan soni da unu, nöö be un ta piki de buka. Wë biga de da dee sëmbë dee ta luku unu fu hati fuunu dë a Gadu nöömö, nöö te wan daka de o piki Gadu soni fëën. Hën mbei un musu ta piki de buka a soni, be de sa dë waiwai a di wooko u de. Wan musu mbei de dë fukafuka, biga ee nasö nöö an o tja bunu ko da unu tu.

¹⁸Fa u dë aki, dee sëmbë, u si kuma u abi wan limbo hati, an ta toobi u a soni möön, nöö u kë fuun ta begi da u be u ta libi a sö wan leti fasi nango nöömö.

¹⁹Nöö mi kë fuun begi da mi apaiti baa taa abiti möön mi o sa toona ko a unu baka. Sö mi kë fuun begi da mi e, dee sëmbë.

Aki di biifi ta tapa.

^{20,21}Wë dee sëmbë o, Masa Gadu di nëën hii kötöhati ta kumutu musu dë ku unu e. A musu da unu hii dee soni un abi fanöudu fuun libi kumafa a kë. Biga fa a weki Masa Jesosi a dëdë dë, hën da a

tei di buuu fëën kuma paima hën a sitampu di njunjun Buka a mbei ku u libisëmbë fu nöömö. Nöö hën a butëën faa kiija u kumafa wan Bumbuu Sikafuma ta kiija dee sikapu fëën.

Fa Gadu sai dë, nöö a musu ta seeka di libi fuu e, dee sëmbë. A musu mbei Jesosi Keesitu ta heepi u nöömö fuu libi fa a kë. Fa a sai dë, hën abi hii gafa ku hii nëbai fu nöömö teego. A tan sö gbelin.

²²Nöö dee sëmbë u mi dë, mi ta hakisi unu piimisi e, fu dee fan mi fan aki kuma wan lai sö fu da unu taanga. Di fan u mi sati, ma be un tei ën sö nöö kumafa mi sikifi ën dë.

²³Nöö mi kë fuun sabi taa de puu u mati Timoteo a dunguwosu e. Nöö ee a ko a mi a di ten aki, nöö mi ku ën o ko haika unu ala makandi.

²⁴Un da dee fesima fuunu ku dee oto sëmbë u Gadu ala tuu gaan odi da mi taa mi dë. Dee otowan fuu dee ta biibi Masa a Italia köndë, de seei ta manda gaan odi da unu tu e.

²⁵Masa Gadu musu tja unu tuu ku ën bunuhati. A tan sö.